

MOC

Che
JUNI '85
4e jrg., nummer 34
verschijnt tenminste
tienmaal per jaar

mededelingen opbouwwerk

in dit nummer

- ★ Noodkopers: een zwartboek uit de Haagse schilderswijk pag. 4
 - ★ Stadsvernieuwing als culturele activiteit:
 - een ontwerp van een stadsvernieuwingshuis: "Moe, er staat een paard in de gang" pag. 11
 - een interview met Ben Houthoff van het Stedelijk Overleg Stadsvernieuwing pag. 21
 - ★ Jim Schuyt vindt dat het opbouwwerk andere samenwerkingspartners moet zoeken dan het sociaal-culturele werk pag. 12
 - ★ Zelfwerkzaamheid in de woonomgeving: verslag van een studiedag over groen door Gerhard Geerken pag. 15
 - ★ In tijdschrift-thema: het falen van informatiesystemen pag. 25
 - ★ Wederom de stadsdeelraad: een reactie van Nico Helder pag. 27
 - ★ Ondernemende vrouwen op de Koopmansbeurs pag. 30
 - ★ Bewonersgroepen, veranderingskracht of legitimatiekader pag. 37
-

pag.

- 3 Noodkopers: een zwartboek uit de Haagse schilderswijk
4 Gemeentelijke verordeningen t.b.v. de particuliere
woningverbetering
4 Plaatselijke netwerken
5 Werk en welzijn volop in de belangstelling
6 Studiedag decentralisatie van de stadsvernieuwing
6 Komend themanummer m.o.
7 Zal de stadsvernieuwing de politieke agenda nog halen?
7 Het nieuwe Gilde
9 De kabel voor en door bewoners
10 Werk en studie in Amerika
11 Het stadsvernieuwingshuis: moe, er staat een paard in de gang
12 Exclusieve samenwerking met sociaal-cultureel werk slechte zaak
15 Zelfwerkzaamheid in de woonomgeving
17 Nog meer natuur als buur
18 Bezigheden buitenshuis
19 Nieuwe sociale bewegingen rond arbeid en inkomen
19 Gemeente en woonlasten
20 Beeld van het opbouwwerk anno 1984
20 Materiaal voor het werken met meiden
21 Stadsvernieuwing als culturele activiteit?
25 Het falen van informatiesystemen
27 Een stadsdeelraad vergroot de invloed van bewoners niet
29 Amsterdam: verknipte democratie
30 Ondernemende vrouwen in de Koopmansbeurs bijeen
32 Veiligheid buitenshuis voor vrouwen
33 Doe-het-zelf-straatmeubilair
34 Reageren op racisme
36 Omgaan met vormen van racisme op buurtniveau
36 Oriëntatiecursus Buurteconomie in Amsterdam-Noord
37 Ruimte voor vernieuwend wonen
37 Bewonersgroepen, veranderingskracht of legitimatiekader?
41 Inhoudsopgave 1984

NOODKOPERS: EEN ZWARTBOEK UIT DE HAAGSE SCHILDERWIJK

In de tweede helft van de jaren 70 en het begin van de jaren 80 heeft een enorme speculatie met woningen plaatsgevonden. Dit gebeurde vooral en het meest schrijnend in de oude volkswijken. Panden werden per complex opgekocht (vooral op veilingen), horizontaal gesplitst en met gigantische winsten verkocht aan woningzoekenden.

Vooral migranten werden toen het slachtoffer. Zij moesten wel kopen, omdat ze niet in aanmerking kwamen voor een huurhuis en ze hun gezinnen wilden laten overkomen. Uiteraard zijn er ook Nederlanders die in nood een huis gekocht hebben. In de Schilderswijk komen we die veel minder tegen.

Elke stad of streek kent wel dit soort malafide verkooppraktijken met de daarbij behorende namen van speculanten. In de Schilderswijk was toen een van de beruchtste "heren" Hilders. Niet voor niets werd deze wijk de Hilderswijk genoemd.

Heel wat acties tegen deze speculaties zijn ondernomen. In Den Haag verscheen in '75 het zwartboek verkoopschandalen. Helaas bleef de politiek doof en ongevoelig en bleven dit soort praktijken voortbestaan.

Nu zitten we met de wrange vruchten. De slachtoffers van toen zitten opgezadeld met zware hypotheekschulden, die in geen enkele verhouding staan tot de waarde van hun huis. Door de economische crisis is hun inkomen fors gedaald, waardoor ze niet meer in staat zijn aan hun financiële verplichtingen te voldoen. Verkoop op de particuliere markt biedt weinig soelaas, omdat de banken geen hypotheek meer geven in stadsvernieuwingswijken. (De gemeente Den Haag geeft geen gemeentegarantie voor panden die voor 1930 gebouwd zijn.) Bovendien zou de opbrengst te laag zijn om de hypotheekschuld af te lossen.

Aankoop door de gemeente t.b.v. de stadsvernieuwing levert ook onvoldoende op. De gemeente koopt slechts in gebieden waar op korte termijn concrete plannen voor zijn. Gevolg is dat vele noodkopers steeds dieper in de schulden komen te zitten en dat hun huis tenslotte op de veiling wordt verkocht. Die veilingopbrengst is belachelijk laag. Wat de mensen rest is noodopvang van de GSD en een gigantische restschuld, waardoor ze gedoemd zijn de rest van hun leven op bijstandsniveau te blijven zitten.

De heren die op de veilig kopen, zijn weer dezelfde soort louches speculanten als van tien jaar terug. Ook deze weten weer hun slachtoffers te vinden. En zo is de cirkel weer rond.

Tien jaar na het zwartboek verkoopschandalen, is er nu een zwartboek noodkopers gemaakt, waarin o.a. een 60-tal concrete "gevallen" worden beschreven en 13 aanbevelingen worden gedaan. De samenstellers van het zwartboek willen o.a. dat de gemeente de panden van de noodkopers aankoopt en gezamenlijk met de hypotheekbanken de restschulden op zich neemt.

Om de cirkel te doorbreken is meer nodig. Nog steeds ontbreekt elke wetgeving om speculaties met onroerend goed aan banden te leggen.

Ankie Warmerdam

Ankie Warmerdam is opbouwwerkster in de Schilderswijk. Het zwartboek noodkopers kost zeven gulden, inkl. porto, en kan worden besteld bij het St. Bureau Opbouwwerk, Koninginnegracht 28, 2514 AB Den Haag, tel. 070-898645.

**GEMEENTELIJKE VERORDENINGEN T.B.V. DE
PARTICULIERE WONINGVERBETERING**

X

Op initiatief van het Landelijk Platform Opbouwwerk en het coöperatief onderzoek- en adviesbureau SOAB is op 17 april j.l. een aantal bouwbuureau's bijeengekomen om de belangstelling voor de oprichting van een landelijk steunpunt te peilen. Tijdens deze bijeenkomst bleek een dergelijk steunpunt vooral dan zinvol te zijn, wanneer het volgende takenpakket zou worden bestreken:

- Het uitwisselen van ervaringen en ideeën tussen de verschillende bouw bureaus.
- Het volgen, verzamelen en vergelijken van de verschillende initiatieven met betrekking tot een projectmatige aanpak van de particuliere woningverbetering.
- Het geven van voorlichting aan nieuwe initiatieven.
- Belangenbehartiging in de richting van overheidsinstanties.
- Het leggen van contacten richting landelijke organisaties als VNG, LOS
- Het verstrekken van informatie omtrent juridische, technische en organisatorische zaken, met automatisering als extra aandachtspunt.

Met het oog op de resultaten van de bijeenkomst is besloten het initiatief verder uit te werken, onder de naam Landelijk Steunpunt Bouwbureau's (LSB). Als eerste activiteit heeft het LSB i.o. op 14 juni j.l. een studiedag georganiseerd, die in het teken stond van de invoering van de nieuwe wet op de stads- en dorpsvernieuwing.

In september is de begrotingsbehandeling met o.a. verdeling van de stadsvernieuwingfondsen aan de orde in de verschillende gemeenteraden. Dan zullen ook besluiten vallen over de bestemming van de gelden t.b.v. de particuliere woningverbetering.

Ten einde nog invloed te kunnen uitoefenen op de politieke besluitvorming, die in de zomer '85 plaatsvindt, zijn op de studiedag de volgende thema's behandeld:

- De effectiviteit van de huidige verordeningen en de mogelijke aanpassingen in het komende jaar.
- De mogelijkheden van een integraal beleid inzake particuliere woningverbetering met als voornaamste aandachtspunt hoe de verschillende gemeentelijke instrumenten als aankopen en aanschrijven aansluiten bij een stimuleringsbeleid inzake particuliere woningverbetering, zowel bij wat betreft eigenaar-bewoners als particulier verhuurders.
- De knelpunten inzake de particuliere woningverbetering vanuit de optiek van de verschillende beleidsvoorbereidende en uitvoerende instanties.

Een verslag van de bijeenkomst komt binnenkort beschikbaar. Nadere informatie bij Jur de Haan, Platform Opbouwwerk, tel. 070-521354, of Egbert Kalle, Coöperatief Onderzoeks- en Adviesbureau SOAB, tel. 030-322522.

PLAATSELIJKE NETWERKEN

Op een thema-bijeenkomst van het samenwerkingsverband Informatienetwerken is onlangs aandacht besteed aan de mogelijkheden van plaatselijke instellingen en/of groeperingen om gemeenschappelijk gebruik te maken van geautomatiseerde gegevensbestanden, onderling gegevens uit te wisselen en evt. gegevens te koppelen (bijv. de vraag- en aanbodgegevens van

ruileconomische initiatieven in verschillende wijken), enz. Technische mogelijkheden om dergelijke plaatselijke netwerken op te zetten, zijn ruimschoots voorhanden. Niet alleen is het mogelijk de benodigde programmatuur en apparatuur als gezamenlijke instellingen in onderdelen te kopen, er bestaat ook een aantal bedrijven en instellingen dat pasklare oplossingen biedt, variërend van complete, autonome systemen tot de mogelijkheid in grotere systemen ruimte huren voor "eigen pagina's".

Jan Jacobs, free-lance journalist op automateringsgebied, hield een inleiding over dit onderwerp, waarin hij een overzicht gaf van mogelijke oplossingen en inging op de voor- en nadelen van de verschillende systemen, alsmede op de financiële kant.

Op de bijeenkomst is tevens ingegaan op de voortgang van het samenwerkingsverband (mede in relatie tot het landelijke project Informatienetwerken).

Een verslag van de bijeenkomst, waarin de inleiding door Jan Jacobs integraal is opgenomen, komt binnenkort beschikbaar. Nadere informatie bij Platform Opbouwwerk, Hans Pasker of Charlotte Krop.

WERK EN WELZIJN VOLOP IN DE BELANGSTELLING

Het onderzoek dat het ministerie van Sociale Zaken heeft gedaan naar de effecten van het Friese project Werk en Welzijn is dusdanig positief dat wordt overwogen om in meer plaatsen in Nederland een dergelijk project mogelijk te maken.

Het principe van Werk en Welzijn is dat werknemers in lager geschoolde functies voor een deel van hun werktijd worden vrijgesteld (met behoud van rechten en loon) voor het verrichten van maatschappelijk nuttige functies. Daarmee ontstaan (deeltijd)banen voor werkzoekenden.

Uit het Friese experiment blijkt dat alle partijen vinden dat ze er beter van worden: de werkloze die een baan vindt, de vrijgestelde die voor een deel van de tijd maatschappelijk relevant werk doet dat hij/zij zelf ambiëert, en de maatschappelijke instelling die kan rekenen op de inzet van vrijgestelden.

De kosten voor de overheid blijven laag. Uitgerekend is dat het scheppen van arbeidsplaatsen op deze wijze zo'n vierduizend gulden meer kost dan wat de uitkering aan een langdurig werkloze op jaarbasis bedraagt.

Het samenwerkingsverband Werk en Welzijn heeft bij de ministers van Sociale Zaken en WVC een aanvraag ingediend, vergezeld door de gebundelde projectvoorstellen vanuit een tiental plaatsen. Als de plannen worden goedgekeurd, zullen er begin volgend jaar 10 à 12 projecten worden gestart. Het gaat daarbij om meer dan duizend gedeeltelijke vrijstellingen enerzijds en zo'n vijfhonderd extra halve arbeidsplaatsen anderzijds.

Diverse organisaties, waaronder het FNV, zijn enthousiast over het plan. Ook de VNO heeft interesse getoond.

Aan het project is uitgebreid publiciteit gegeven (ANP, enkele dagbladen, waaronder het Duitse Handelsblatt in een speciale "Niederland"-bijlage, het blad OR-informatie).

De leden van het samenwerkingsverband Werk en Welzijn zijn momenteel: Alkmaar & Gewest Kop van Noord-Holland, Leeuwarden en de provincie Friesland, Hengelo, Assen, Nijmegen, Den Bosch, Stadsgewest Oss, Eindhoven, Roosendaal, Gouda en Deventer. In voorbereiding zijn projecten in Groningen en Limburg.

STUDIEDAG DECENTRALISATIE VAN DE STADSVERNIEUWING

Begin mei is door het Platform Opbouwwerk een studiedag georganiseerd over de gevolgen van de decentralisatie van de stadsvernieuwing voor de lokale (opbouwwerk) praktijk.

Aan de hand van inleidingen van Joop Hamers van het NCTV, Marly Drummen van de gemeente Maastricht en Harry Laagland van de provincie Gelderland werd respectievelijk ingegaan op de achtergronden van de decentralisatie-operaties en wat nu de decentralisatie voor de lokale (provinciale) verhoudingen betekent.

Decentralisatie als verkapte invoering van het profijt beginsel en de privatisering? Deze typering werkte Joop Hamers uit in zijn bijdrage. Zowel Sip ter Maat van het service bureau stadsvernieuwing te Gouda als Willem Kwekkeboom van het LOS zagen in dit eerste jaar van invoering nog wel enige mogelijkheden om voldoende faciliteiten voor bewoners en bewonersondersteuning los te krijgen. Op langere termijn is het perspectief daartoe somberder, zeker afgaand op de inleiding van Marly Drummen. Zij wees erop dat de brede omschrijving van stadsvernieuwing, andere (gemeentelijke) instellingen, die tevoren weinig met stadsvernieuwing te maken hadden, haast uitnodigt een claim te leggen op de toch al sobere middelen.

Van deze studiedag is een verslag verkrijgbaar bij het Platform Opbouwwerk. Inlichtingen bij Jur de Haan, Platform Opbouwwerk.

KOMEND THEMANUMMER M.O.

Het volgende themanummer van M.O. (juli '85) zal gaan over het gemeentelijk beleid ten aanzien van de groep langdurig werklozen.

In opdracht van het Platform Opbouwwerk heeft Hans Berntsen, voorheen werkzaam bij het Ontwikkelingsproject opbouwwerk - werkgelegenheid te Nijmegen, interviews gehouden met de verantwoordelijke wethouders van een twintigtal steden verspreid over het land.

Aanleiding tot dit "beleids-inventariserende" onderzoek is de al enige tijd opgeld doende opvatting, dat een nog steeds groeiende kern van langdurig werklozen nooit meer aan de slag zal komen, niet bij de overheid, niet bij het bedrijfsleven.

Voor wat betreft het voeren van een werkgelegenheids/werkloosheidsbeleid hebben juist gemeenten een belangrijke verantwoordelijkheid.

In de interviews en de daarvan gemaakte analyse/samenvatting komen o.m. als onderwerpen naar voren: de beleidsorganisatie in kwestie, het gevoerde beleid op relevante onderdelen en de mogelijke bijdrage van opbouwwerk; al deze onderwerpen vanuit de optiek van de wethouder.

ZAL DE STADSVERNIEUWING DE POLITIEKE AGENDA NOG HALEN?

De nieuwe wet op de stad- en dorpsvernieuwing is nog maar nauwelijks operationeel of de eerste kritische geluiden over de uitvoerbaarheid klinken al. Dat bleek eind april op een bijeenkomst van het "Forum voor stedelijke vernieuwing", waar voornamelijk gemeenteambtenaren aanwezig waren. Onderwerp van discussie vormde de zgn. stadsvernieuwingsrapportage die gemeenten verplicht zijn voor het rijk op te stellen (besteding van gelden en behoefteraming).

De gemeenten dienen op deze wijze een spreekkoor naar politiek Den Haag te vormen over de stadsvernieuwing.

Zestig gemeenten zijn al aan het proefdraaien met de rapportage. Marly Drummen van de gemeente Maastricht speelde voor deze 60 de advocaat van de duivel. Zij zette grote vraagtekens bij de rapportage. De gevraagde informatie bevat bijvoorbeeld geen onderscheid voor-of-na-1945, waardoor belangrijke kwalitatieve informatie voor het rijk verloren gaat. Ook vreesde zij dat gemeenten er een dubbele huishouding op na zullen gaan houden: één voor de gemeente en één voor het rijk. Dat verduisterst het zicht op wat werkelijk aan de hand is.

Duivesteyn, wethouder stadsvernieuwing in Den Haag, was niet minder kritisch. Zijn ervaring is dat het plaatselijke stadsvernieuwingsprogramma meer en meer op de beschikbare financiële middelen wordt afgestemd in plaats van op wat nodig is. Zuinige gemeenten zullen zichzelf op den duur gaan straffen, en het rijk krijgt de indruk dat de beschikbaar gestelde middelen voldoende zijn. Een enkel cijfer. Dit jaar heeft Den Haag 68 miljoen gekregen, de behoefte is 198 miljoen.

In vergelijking hiermee lijken de kleine gemeenten garen te spinnen. Zij zien de hen toegekende middelen uit het stadsvernieuwingsfonds als een welkome aanvulling op hun gemeentebegroting. Allerlei posten uit de algemene middelen, duiken nu ineens bij de stadsvernieuwing op.

De brede definitie van stadsvernieuwing die de wet kent, is voor hen een uitkomst. Onder de noemer van stadsvernieuwing wordt bijv. de reconstructie van het wegennet ter hand genomen.

De grote gemeenten zien dit als oneigenlijk gebruik, te meer omdat Verkeer & Waterstaat (het "deltawerkenministerie") een zeer minimale bijdrage levert aan het stadsvernieuwingsfonds. De deelnemers aan de bijeenkomst waren er dan ook van overtuigd dat Broxk nog heel wat zendingen naar de andere ministeries moet vervullen. Wethouder Gietema uit Groningen: "Het is schandelijk dat stadsvernieuwing iets van Vrom is." Men had zo zijn twijfels of stadsvernieuwing de politieke agenda's van Den Haag nog wel zal halen. Daar wordt geredeneerd dat er de afgelopen jaren toch steeds wat gedaan is.

Ad Raspe, NIMO Den Bosch,
tel. 073-137295

HET NIEUWE GILDE

"Ruilverhandel is kennis en werk" stond boven het artikel dat ik schreef voor M.O. augustus 1984. Nadien is een nieuwe loot verschenen aan deze stam. De bloei beperkt zich nog tot Amsterdam, maar de belangstelling vanuit Vrijwilligerscentrale, is groot. We zaaien idee en ervaringen dan ook graag uit in het veld van het opbouwwerk, zij het niet zonder kritische kanttekeningen en randvoorwaarden.

"Gilde" wil oudere Amsterdammers hun eigen waardevolle plaats laten behouden in de Amsterdamse gemeenschap. Dat is niet eenvoudig. De tijdgeest schakelt ouderen uit. De helft van de werknemers van 55 jaar is reeds gestopt met werken. We leren omgaan met vervroegd uittreden (VUT) en met het afvloeien van ouderen bij het inkrimpen van arbeidspplaatsen. Wat vroeger "de oude dag" werd genoemd is nu nog dikwijls een derde deel van een mensenleven.

In de sfeer van het vrijwilligerswerk is het vaak niet anders. Er zijn weinig projecten waarin voor ouderen een gelijkwaardige plaats is ingeruimd. En in hoeveel statuten van verenigingen staat niet te lezen dat voor een bestuursfunctie de leeftijdsgrens 65 jaar is.

Een aantal organisaties zoals Pensioen in Zicht en de Jong Oud Trust heeft zich bezonnen op de vooroordelen die t.a.v. ouderen leven en op welke manier die te doorbreken zijn. Hoe kunnen de kennis en ervaring, die ouderen bezitten benut blijven en de tendensen dat ouderen geen rol kunnen spelen in de samenleving worden weerlegd.

Jong geleerd, oud gedaan

Het idee groeide een ouderen-werkproject te starten, dat bemiddelend wil optreden tussen ouderen, die hun kwaliteiten beschikbaar willen stellen aan anderen en organisaties of individuen die van die kwaliteiten gebruik willen maken. Tijdens een grote manifestatie oktober 1984 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam werd het plan gelanceerd. Het omvatte vier mogelijkheden:

1. Opname van datgene wat je als oudere (50+) aan te bieden hebt aan kennis en ervaring in de Gilde-gids.
2. Het geven van cursussen of lezingen op de Volksuniversiteit (indien gewenst voorafgegaan door bijscholing over spreken in het openbaar door het plaatselijke vormingswerk).
3. Het verrichten van activiteiten binnen de ouderenbonden.
4. Steun bij andere plannen en initiatieven om actief te worden.

De oproep kreeg reacties en in januari 1985 verscheen in de huis-aan-huisbladen de eerste Gildegids. 50 Ouderen boden hun diensten aan aan medeburgers. De meesten onder een bij Gilde ingeschreven nummer. Meubel-maken, voedselhygiëne, evenementen, organisatie en management zijn voorbeelden. In mei verscheen Gildegids 2 met 80 aanbieders waaronder 45 uit de eerste gids.

De diensten worden belangeloos aangeboden aan groepen, aan individuen of aan beide in de vorm van lezingen, begeleiding of advisering. Het gaat niet om het opknappen van klusjes. Wie interesse heeft in de aanbieding kan telefoneren: 020-224275, langskomen (Mozeshuis, Waterlooplein 205 in Amsterdam) of schrijven.

Op de eerste gids kwamen in totaal 500 reacties en op de tweede binnen twee weken reeds 250. De persoonlijke aanvragen kwamen van jong en oud en uit alle lagen. De organisaties die lezingen vroegen waren scholen, buurthuizen en verzorgingscentra. Ondersteuning werd/wordt gegeven aan werkprojecten Sociale Dienst, woonwerkplanden e.d.

Argumenten om contact te zoeken: goedkoop, lage drempel, informeel karakter, interesses, behoefte in de kwaliteiten.

Aanbieders willen iets zinnigs doen of vinden het jammer opgedane kennis en ervaring voor zichzelf te houden.

De contacten worden tot nu toe positief ervaren. De enige moeilijkheid is soms dat bijv. bij cursussen een groep nodig is en individuele aanvragen gecombineerd dienden te worden, ook al stond bij de aanbieding, alleen voor groepen.

Naast de consultant van Pensioen in Zicht werken ouderen als vrijwilliger mee aan het project. Zij brengen vraag en aanbod bij elkaar en beves-

tigen de afspraken. Wie zijn oor te luisteren legt hoort dat het lied van "Gildebroeders maakt plezier" op het geheel van toepassing kan zijn.

Gilde opereert in geheel Amsterdam en is gestart om ouderen actief bij de samenleving betrokken te houden. Vanuit het opbouwwerk gedacht zou ik blij met Gilde zijn als het zou kunnen functioneren op een kleinere schaal.

Wanneer je in buurten en wijken een wisselwerking tot stand zou kunnen brengen en ouderen daardoor gefintegreerd bij zouden kunnen dragen aan het wel en wee van die samenleving.

Bij Gilde in de huidige opzet kun je je afvragen of de bijdrage van ouderen niet te incidenteel blijft en de scheidslijnen wel echt worden doorbroken. Het is goed dat de organisatie daarom heeft besloten ook in te gaan op het verzoek van enkele instellingen om namens hen ouderen op te sporen voor een adviserende taak. Als ouderen zelf hun partijtje mee kunnen blijven blazen en daartoe duurzaam kansen nemen en krijgen zal het "Gilde"-idee de emancipatie bevorderen. Er zit nog veel te veel ouderenwerk in de verzorgende sfeer, zo meldde het kersverse verslag van de Nederlandse Federatie Bejaardenbeleid.

Gilde zegt het voort

In juni organiseert Gilde op verzoek twee studiebijeenkomsten. De eerste is voor een twintigtal vrijwilligerscentrales, die het project willen leren kennen en uitdragen. De tweede op 27 juni voor allerlei andere geïnteresseerden. Mocht je interesse hebben meld je dan gauw aan bij het hiervoor genoemde adres. Of nog beter, vertel het de ouderen. Want wie zouden beter dan zij zelf het Gilde kunnen organiseren.

Greet Hettinga

DE KABEL VOOR EN DOOR BEWONERS

Lokale omroep kan meer zijn dan "Hilversum in het klein". Aan dit medium zou een andere dan alleen een journalistieke invulling kunnen worden gegeven: het leent er zich bij uitstek voor om door bewonersgroepen te worden gebruikt als instrument in de belangenbehartiging. Vanuit die gedachte gaat het NIMO de komende tweeënhalve jaar bewonersgroepen ondersteunen bij het maken van videoprodukties.

Het gaat bij voorkeur om produkties die een plaats krijgen binnen de programmering van de lokale omroep, maar waar (nog) geen lokale omroep is, of wanneer een dergelijke vraag op problemen stuit, kan ook de kabelexploitant rechtstreeks worden benaderd. Waar geen kabel is, valt te denken aan vertoning in het buurthuis, de bibliotheek, school, enz. Mogelijk gemaakt door een subsidie van het ministerie van WVC en het Koningin Julianafonds, beschikt het NIMO thans over een goed uitgeruste bus met video-apparatuur, zes produktiebegeleiders en drie projectmedewerkers op het inhoudelijke en organisatorische vlak. De verwachting is dat tot eind 1987, wanneer het project afloopt, zo'n honderd groepen inhoudelijk en technisch ondersteund kunnen worden bij het zelf maken van een produktie.

Op dit moment zijn drie produkties in voorbereiding: over een alternatief vrouwen-werkproject, een renovatieproject en een project m.b.t. jeugdcentra.

Bewonersgroepen zullen zelf veel tijd en inspanning in de produktie

moeten stoppen. Een zekere organisatiegraad en ervaring met het gebruik van andere instrumenten bij actie voeren is onontbeerlijk.

De ondersteuning tijdens de voorbereidingsperiode beperkt zich tot een twee a drietal gesprekken, waarin een aantal organisatorische en inhoudelijke punten aan de orde komen, zoals de plaats van opname, vertoning van het produkt, afspraken m.b.t. gebruik van apparatuur en financiën, het omschrijven van het thema en de vorm van het produkt.

Tussen een eerste gesprek en het uiteindelijke produkt liggen al gauw enkele maanden van voorbereiding.

Ook tijdens de produktieweek moet de groep het meeste zelf doen. In zo'n week wordt van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat gewerkt: opnames maken, monteren en uitzenden. Ideaal is als 10 tot 12 mensen steeds aan het programma kunnen werken. Er zijn twee begeleiders die uitleggen hoe de apparatuur werkt en helpen bij het maken en de montage van het programma.

Behalve tijd en inspanning moeten groepen zo'n f 1500,- tot f 2000,- kunnen opbrengen voor ondersteuning en het gebruik van de apparatuur.

Nadere informatie bij het NIMO, Mieke van Veelen, Pieter Sieber of Frank van Osch, Havensingel 8, 5211 TX Den Bosch, tel. 073-137295

WERK EN STUDIE IN AMERIKA

De Council of International Programs for Youth Leaders and Social Workers, gevestigd in Cleveland (V.S.), organiseert in 1986 studiereizen, die de deelnemers de gelegenheid geven kennis te maken met het welzijns-werk in de Verenigde Staten en met het leven in de Amerikaanse samenleving.

Het 4 maands-programma begint in april 1986 in New York en wordt eind augustus 1986 afgesloten in Washington; ook is er een uitgebreid programma (13 maanden).

Er is plaats voor max. 5 Nederlanders tussen de 23 en 40 jaar, die in de praktijk werkzaam zijn en de Engelse taal redelijk beheersen. Voor de uitzending komen o.m. maatschappelijk werkers, jeugd- en vormingsleiders, opbouwwerkers, cultureel werkers in de sociale gezondheidszorg alsook in het openbaar bestuur in aanmerking.

De studiereis behelst een introductiecursus van zes weken en daarna werken in de praktijk.

Bij de plaatsing bij een instelling in een der universiteitssteden wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de belangstelling van de deelnemer. De deelnemers ontvangen tijdens hun verblijf in de Verenigde Staten zakgeld. Kost en inwoning is gratis. Bovendien kunnen de deelnemers aan het programma in een beperkt aantal gevallen een tegemoetkoming krijgen in de overtochtscosten.

Informatie en aanmelding (voor 1 oktober) bij het Cip-secretariaat (Mw. J. de Boer), Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn, Volmerlaan 20, 2288 GD Rijswijk (070-949515).

**HET STADSVERNIEUWINGSHUIS:
MOE, ER STAAT EEN PAARD IN DE GANG!**

In het kader van de Haagse campagne "Stadsvernieuwing als culturele activiteit" (zie ook M.O. april '85) is door het architectenbureau Niels Pabbruwee een ontwerp gemaakt voor een woning die, volgens een door onder andere het architectenbureau uitgegeven folder, een aantal mogelijkheden heeft die niet in de tot nu toe gerealiseerde nieuwbouw in stadsvernieuwingsgebieden terug zijn te vinden.

Het "stadsvernieuwingshuis" gedoopte ontwerp moest aansluiten bij de wooncultuur van de Schilderswijk, waar het huis een centrum van allerlei activiteiten was. Bijvoorbeeld het aan huis uitoefenen van het beroep en het houden van duiven op een platje op of aan het huis.

Het toegenomen aantal gevallen van vandalisme en vernielingen in liften, portieken en andere openbare ruimten in woongebouwen, heeft ook invloed gehad op het ontwerp. Oplossing: dergelijke ruimten komen niet voor.

vrije pagina

De folder: "Een huis met de voordeur aan de straat, waar je zò binnen kunt lopen zonder plichtplegingen tegenover onbekende medebewoners." De privacy wordt verder bevorderd doordat de bovenste van de twee woningen de woonkamer op de tweede etage heeft en de onderste op de eerste. Daardoor grenzen er geen slaapkamers aan de woonkamer van een andere woning. Wel aan de straat. Dit conflict met het privacy-streven is opgelost door het raamoppervlak zeer klein te houden.

De houten pui waar de slaapkamerramen in zitten speelt overigens een bijzondere rol in het ontwerp. Door de indeling van de pui te veranderen kan de slaapkamer (grootte: ongeveer 10 vierkante meter) worden gebruikt als "winkeltje, een paardestal, een naaiatelier, een fotostudio, een hondetrimsalon, een videotheek, een pedicurepraktijk, een tattooerbij, een showroom voor een tweedehands auto, een stalling voor een draaiorgel of ladders van schilders en glazenwassers, een markiezenwerkplaats of een groentehal."

Op zich zijn de nagestreefde doelen zo gek nog niet. Door het ontbreken

van gemeenschappelijke ruimten ontbreken servicekosten. Er is berekend dat de huur hierdoor ongeveer 100 gulden lager uitvalt dan bij vergelijkbare woningen met gemeenschappelijke ruimten.

Het probleem zit hem in de nauwelijks serieus te nemen vertaling naar een bouwplan. De woningen mogen dan wel de voorkeur aan de straat hebben, maar om bij de woonkamer te komen moet een serie smalle gangen en trappen door- en opgelopen worden die gezamenlijk groter van oppervlakte zijn dan de oppervlakte die een trappenhuis zou innemen. Dat gaat weer van het nuttige woonoppervlak af.

De "multifunctionele" slaapkamer aan de straat heeft ook zo zijn beperkingen. Als voor het gemak aangenomen wordt dat vestiging van bedrijven in het bestemmingsplan en ook financieel mogelijk wordt gemaakt dan blijft het probleem van de maat. Bezoekers van de showroom hebben niet meer dan dertig centimeter om zich keurend langs de tentoongestelde auto te wringen. Tenzij de ontwerper er van uit is gegaan dat de "cultuur" van de Schilderswijk inhoudt dat iedereen in een Fiat 500 rijdt.

Het paard zal weinig moeite hebben met de gipsen scheidingswandjes.

Hans Pasker

EXCLUSIEVE SAMENWERKING MET SOCIAAL-CULTUREEL WERK SLECHTE ZAAK

Groei gaat in het algemeen samen met differentiatie. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er rond het welzijnswerk anno heden een omgekeerde ontwikkeling valt te signaleren. Menig opbouwwerkinstelling wordt door de lokale overheid richting het plaatselijke sociaal cultureel werk geschoven. Of andersom. Met wie geschoven wordt is dan afhankelijk van de krachtsverhouding ter plaatse.

Meestal speelt de lokale overheid bij dergelijke "gedwongen huwelijken" een doorslaggevende rol. Het zijn dan ook geen inhoudelijke overwegingen die een belangrijke rol spelen bij het samengaan van cultureel werk en opbouwwerk. Financiële overwegingen zijn veelal dominant.

In deze bijdrage wil ik deze ontwikkeling onder de loupe nemen vanuit de positie van het opbouwwerk. Daarbij kom ik tot de conclusie dat het aan elkaar koppelen van het opbouwwerk aan het cultureel werk een slechte ontwikkeling is.

Er zijn echter nog andere invalshoeken van waaruit hier naar gekeken kan worden en die tot een volstrekt andere conclusie leiden. Zo verkeert menig opbouwwerkinstelling die moet samengaan met het cultureel werk niet in de positie om hier neen tegen te zeggen. In sommige situaties is er sprake van slijken of stikken. Uit overwegingen van overleving is dan slijken raadzaam.

In dergelijke gevallen is de strategie dan gericht op verkrijgen van een te onderscheiden positie binnen het gedwongen huwelijk.

Methodiek-ontwikkeling

In het verleden werd ten aanzien van opbouwwerk het sociaal agogische element van de methode benadrukt. Dit had te maken met de oorsprong en de eerste ontwikkelingen binnen het opbouwwerk. In het kader van dit artikel voert het te ver om hier uitgebreid op in te gaan. Slechts de vaststelling dat de eerste methodiekontwikkelingen voor een belangrijk deel gebaseerd waren op de sociaal psychologie is in dit kader relevant. In hoofdlijnen heeft het opbouwwerk het volgende te bieden:

- Sociaal-organisatorische ondersteuning; adviezen bij de opbouw en het

functioneren van bewonersorganisaties.

- Strategische en tactische ondersteuning: adviezen bij de te volgen werkwijze naar binnen zowel als naar buiten.
- Educatieve ondersteuning: bijdragen aan leerprocessen bij de betrokkenen, door activiteiten heen ("het leren aan de klus").

Het zal uit deze opsomming duidelijk zijn dat het opbouwwerk anno heden onmiskenbaar agogische elementen in zich heeft. Recentelijk valt er echter een tendens waar te nemen waarin de agogische elementen minder worden benadrukt.

De Leidse organisatie-socioloog Lammers merkt in "Organisaties vergelijkenderwijs" op dat organisatiedeskundigen zelden de zijde kiezen van het contactpubliek van een organisatie. Hij is van mening dat dit moet veranderen. "Verder is het vermoeden gewettigd dat organisatiesociologen vaker hun licht laten schijnen op het pad van leidinggevend dan op dat van gewone organisatiegenoten en mensen uit het zogenaamde contactpubliek voor wie in beginsel informatie over en inzicht in organisatieproblemen van de zijde van de sociologie eveneens van pas zouden komen. Hierbij denk ik dus vooral aan slachtoffers in en rondom organisaties die te lijden hebben van oncontroleerbaarheid, of worstelen met het beheersbaarheidsprobleem.

Lammers wordt op zijn wenken bediend, niet zozeer door organisatiedeskundigen, maar door het opbouwwerk. De opbouwwerker wordt recentelijk omschreven als "organisatieadviseur".

Parallel aan deze nieuwe benaming valt een ontwikkeling waar te nemen waarbij "gedragswetenschappen" niet langer de exclusieve inspiratiebron voor de methodiekontwikkeling is. Organisatieleer, bedrijfskunde e.d. worden belangrijke hulpmiddelen voor het opbouwwerkinstrumentarium. Naar mijn mening is dit een goede ontwikkeling. Immers, in het verleden heeft het welzijnswerk problemen te zeer "geagogiseerd". Ook binnen opleidingen voor opbouwwerk zijn er voorzichtige ontwikkelingen die hiermee sporen. Zoals bekend, leeft er binnen het opbouwwerk vrij brede kritiek op de opbouwwerkopleiding. Dit was voor het Leeuwarder opbouwwerk aanleiding om het principe van de dubbele deskundigheid te introduceren.

Opbouwwerkers zouden niet alleen over agogische know-how en vaardigheden moeten beschikken, maar ook over anderssoortige kennis. Zoals opbouwwerker-journalist, opbouwwerker-jurist etc. Andere organisaties spelen met de gedachte te onderzoeken of de opbouwwerkopleiding ondergebracht zou kunnen worden bij bestuursscholen.

Los van de vraag of dit nu de panacee is voor de genoemde kwalen, is wel duidelijk dat ook hier een ontwikkeling gaande is waarbij de agogische invalshoek verlaten wordt. Het voert te ver om deze ontwikkelingen nader te beschouwen. Ik wil hier volstaan met op te merken dat de geschetste ontwikkelingen uitdagend zijn, er zitten echter ook technocratische risico's aan verbonden.

Beleidssterreinen

Binnen het welzijnswerk is het opbouwwerk een vreemde eend in de bijt. Als een van de weinige werksoorten richt het welzijnswerk zich op brede leefbaarheidsvraagstukken. In tegenstelling tot bijvoorbeeld het sociaal cultureel werk, de gezinsverzorging, het vormings- en ontwikkelingswerk, begeeft het opbouwwerk zich buiten het specifieke welzijn. Voor het uitvoerend werk zijn dan ook beleidssterreinen zoals stadsvernieuwing, volkshuisvesting e.d. veel relevanter dan die welke tot de competentie van het ministerie van WVC c.q. afdelingen welzijn van gemeenten worden gerekend.

Voor het opbouwwerk is het dan ook veelal zeer relevant om coalities te

sluiten met instellingen en organisaties die zich op deze niet specifieke beleidsterreinen begeven.

Het is niet te verwachten dat het opbouwwerk zich in de komende tijd richting specifiek welzijn gaat begeven. Wel valt te verwachten dat andere beleidssectoren voor het aangaan van coalities relevanter worden. Zoals bekend wordt bijvoorbeeld de invalshoek "betaalbaarheid" steeds dominanter. In het verlengde van deze verschuiving is het dan ook van belang dat we relaties gaan leggen met instellingen en organisaties die met deze beleidsterreinen annex zijn.

Wet- en regelgeving

In het voorafgaande heb ik aangegeven dat het opbouwwerk niet te typeren valt als "specifiek welzijn"; integendeel.

In de wet- en regelgeving waaronder het opbouwwerk valt, is daarentegen sinds half 1970 wel een tendens waarbij het opbouwwerk opgesloten is geraakt binnen het specifieke welzijn. Daarbij kan het volgende geconcludeerd worden:

- Binnen de rijksbijdrageregelingen is de samenhang tussen opbouwwerk en muziekscholen relevanter dan tussen het opbouwwerk en instellingen werkzaam binnen bijvoorbeeld de Volkshuisvesting.
- De aard van decentralisatie brengt nieuwe verkokering te weeg.
- Het ministerie van CRM, thans WVC, houdt uitverkoop van de "harde beleidsonderdelen".

Kortom de regelgeving sluit ons op binnen het specifieke welzijn. Dit spooft echter niet met de positie van het opbouwwerk en met recente methodiekontwikkelingen.

Conclusies

Tenslotte wil ik op basis van het voorafgaande enkele conclusies trekken. Op basis van de regelgeving rond het opbouwwerk, is verklaarbaar dat er zo'n grote nadruk wordt gelegd bij samenwerking tussen het opbouwwerk en het cultureel werk. Immers, beide werken vooral in wijken en buurten en beide vallen onder de werkingssfeer van dezelfde rijksbijdrageregeling. Echter, gezien vanuit de werksort opbouwwerk is het cultureel werk niet de eerst aangewezen partner om nauwe samenwerkingsrelaties mee aan te gaan. Vanuit het opbouwwerk zijn instellingen, die zich binnen andere beleidsterreinen begeven, zeker zo relevant. De exclusieve wijze waarop recentelijk samenwerking met het cultureel werk gestalte krijgt, heeft m.i. tot nadeel dat het opbouwwerk verder richting het specifieke welzijn wordt geduwd.

Voor de duidelijkheid, hiermee wil niet gezegd zijn dat de samenwerking tussen opbouwwerk en cultureel werk niet relevant is. Echter, het exclusieve karakter heeft nadelen.

Het is voor de ontwikkeling van het werk eerder belangrijk om onze relaties met instellingen en organisaties die zich op andere beleidsterreinen begeven, te verstevigen.

Jim Schuyt

ZELFWERKZAAMHEID IN DE WOONOMGEVING

Zelfwerkzaamheid... een manier waarop bewoners meer zeggenschap krijgen over de voorzieningen die ze gebruiken of een verkapt vorm van bezuiniging door de lokale overheid? Vragen die al eens eerder m.b.t. het "groen" in M.O. aan de orde waren en die buurtorganisaties en opbouwwerk steeds meer bezighouden.

Op 9 juni jl. organiseerde werkgroep 2000 een studiedag over dit onderwerp, waaraan werd deelgenomen door mensen die al ervaring hadden en mensen die zich wilden oriënteren. Als lees- en discussievoer voor de dag diende o.m. de katernen 2000 "Bezigheden Buitenshuis", een publicatie die elders in dit nummer kort is beschreven. Gerhard Geerken van de Werkgroep 2000 doet hieronder verslag van de studiedag.

Groenvoorzieningen

Het onderwerp van de studiedag was toegespitst op "groenvoorzieningen": een afgebakende voorziening in de woonomgeving om het verschijnsel "zelfwerkzaamheid" concreet te onderzoeken, zodat de resultaten ervan ook bruikbaar zouden zijn voor andere voorzieningen. Voor velen was deze afbakening niet duidelijk geworden uit de uitnodiging en aankondigingen. Tijdens de studiedag bleek ook behoefte te bestaan aan toegespitste informatie over zelfwerkzaamheid bij andersoortige voorzieningen en activiteiten in de woonomgeving.

Een ander uitgangspunt van de studiedag was de ervaring dat samenwerking tussen particulieren en overheid in de praktijk vaak meer problemen geeft dan wanneer de partijen het beheer zonder bemoeienis van anderen regelen: bijv. een speeltuin- of volkstuinvereniging.

Wat aan samenwerking voorafgaat: betrokkenheid van bewoners bij activiteiten, lijkt voor verschillende deelnemers echter nog een belangrijker zorg. "De mensen zijn moeilijk te activeren", is een veel gehoorde uitspraak tijdens de studiedag. In de onderzochte projecten komt datzelfde probleem ook wel naar voren. Per buurt verschilt de belangstelling bij bewoners voor activiteiten sterk. Het is een algemeen probleem voor buurtorganisaties en opbouwwerk. In vele projecten met zelfwerkzaamheid zien we echter juist dat mensen zich actief inzetten, er plezier in hebben en met hun activiteiten weer anderen aantrekken.

Opzet van de studiedag

De studiedag viel uiteen in drie samenhangende onderdelen:

1. Beeld en ervaring. De knelpunten of juist de perspectieven die de deelnemers signaleerden werden gebruikt om de thema's van de middag-groepen vast te stellen.
2. Voors, tegens en twijfels; standpunten en motieven over de rol van buurtorganisaties en opbouwwerk bij zelfwerkzaamheid. Het overzicht van uiteenlopende motieven dat verkregen is, gaf een eerste aanknopingspunt voor de middagdiscussie over strategie.
3. Strategie en toepassing; actuele thema's en praktische vragen rond zelfwerkzaamheid zijn in een zestal onderwerpen samengevat en in groepen is besproken welke aanpak daarbij mogelijk is.

Beeld en ervaring

Na een inleiding over kleine en omvangrijke vormen van zelfwerkzaamheid werden met individuele deelnemerskaarten de ervaringen van de deelnemers verkend, waaruit een goede spreiding bleek te bestaan over de verschillende vormen van zelfwerkzaamheid. Het meest komen speelplekken, buurtvoorzieningen en binnenterreinen voor. Daarop volgen kleinere voorzieningen als geveltuinten, bloembakken en openbare plantsoenen. Het gaat iets vaker om zelfwerkzaamheid bij de aanleg van voorzieningen dan bij

het beheer.

(De deelnemerslijst in het verslag dat binnenkort verschijnt, vermeldt de ervaring die men met zelfwerkzaamheid heeft: om achteraf nog eens te bellen.)

Knelpunten en mogelijkheden

De diverse knelpunten en mogelijkheden, die de deelnemers bij zelfwerkzaamheid onderkenden, werden geordend in zes actuele thema's:

1. onderhandelen met de gemeente
2. het op gang komen van zelfwerkzaamheid
3. blijvende betrokkenheid van bewoners
4. allerhande initiatieven rond wonen, werk en recreatie
5. de advies- en steunfunctie van het opbouwwerk
6. bewonersinitiatieven zonder bemoeienis van de gemeente.

Voors, tegens en twijfels

De principes en de uitersten m.b.t. zelfwerkzaamheid zijn in het algemeen wel duidelijk. Velen zijn in principe voor zelfwerkzaamheid in de woonomgeving als daardoor de gebruikers meer zeggenschap krijgen over de voorzieningen die ze gebruiken en tegen zelfwerkzaamheid als daardoor bezuinigd kan worden op het openbare groen. Belangrijke voorwaarden die genoemd worden zijn ondermeer een daadwerkelijke inspraak en het tegengaan van bureaucratie.

Om de motieven en meningen over zelfwerkzaamheid van de deelnemers in beeld te krijgen, werd een praktijksituatie of "case" geformuleerd en konden deelnemers een standpunt innemen over de rol van de buurtorganisatie en het opbouwwerk in de geschetste situatie. Kort samengevat was de "case": een buurtorganisatie in een bezuinigende gemeente neemt het initiatief om zelfwerkzaamheid, waar zowel voor- en tegenstanders te vinden zijn in de buurt, te stimuleren en vraagt het opbouwwerk om te bemiddelen.

In groepen van "voorstanders", "tegenstanders" en "twijfelaars", met steeds 10 "gelijkgestemde" deelnemers, werd over de motieven gepraat, waarna uitwisseling plaatsvond.

Het verslag van de studiedag geeft meer uitgebreid de uiteenlopende motieven weer. Hier wordt slechts een indruk gegeven.

De punten, zoals meningsverschillen in de buurt en bezuinigingen die voor de voorstanders aanleiding zijn een actieve rol aan buurtorganisaties en opbouwwerk toe te kennen, zijn bij tegenstanders de reden om er niet aan mee te werken. De posities van betrokkenen worden verschillend ingeschat, evenals de problemen die zich zullen voordoen.

Elke groep formuleerde algemene voorwaarden waaronder men zou willen werken, zoals het profijt dat de mensen er zelf van moeten hebben, de duidelijkheid over de posities van betrokkenen, over de continuïteit en ook over de begeleidingstijd voor het opbouwwerk. Het bleek dat deze voorwaarden van de groepen dichter bij elkaar kwamen, dan de afzonderlijke motieven waarmee op de concrete "case" gereageerd werd.

Voorbeelden van projecten

Tijdens de lunchpauze namen ca. 15 deelnemers een kijkje bij een kinderboerderij annex speeltuin, die zo'n zeven jaar geleden bij de voormalige Glijphoeve in de Bijlmermeer in zelfwerkzaamheid begonnen is en uitgegroeid is tot een grote voorziening en een ontmoetingspunt in de buurt. Verder konden de deelnemers reageren op een videoband-in-voering, die de motieven, problemen en idealen in beeld brengt van mensen die bezig zijn met zelfwerkzaamheid. Deze videoband zal samen met een diaserie en een werkmap deel uitmaken van een informatiepakket dat beschikbaar komt.

Strategie

De eerder genoemde zes thema's werden in de middag in groepen besproken om tot een strategie te komen. In de groepen werd geprobeerd een antwoord te vinden op vragen die rond thema's bestonden.

Toch zijn deze dag vele vragen blijven liggen.

Het vooraf toezenden van informatie en de uitwisseling van ervaringen tijdens de dag bleek voor verschillende deelnemers niet het praktische antwoord te bieden wat ze zochten. "Weten de organisatoren het misschien ook niet zo goed en hebben zij er meer van geleerd dan de deelnemers?" vroeg iemand zich af.

Wat waar is, is waar: de organisatoren hebben er van geleerd (gelukkig waren er ook deelnemers waar dit voor gold) en zullen dit verwerken in een werkmap die in ontwikkeling is.

NOG MEER NATUUR ALS BUUR

In de stedelijke omgeving krijgt de natuur te weinig kansen; daar moet wat aan gebeuren, zo stelde een landelijke commissie begin '83 vast. Het werd het startpunt voor de actie "natuur je buur". Minister Braks stelde een adviescommissie in en opende een tentoonstelling. Er kwamen provinciale comités, die elk f. 50.000,- te verdelen kregen en bewoners werden opgeroepen aan de slag te gaan. De film "De Groengek", affiches, folders en zelfs een t.v.-spot zorgden voor publiciteit. En zowaar, er kwam respons. Ruim 400 projecten werden ingediend waarvan 150 een subsidiebedrag kregen toegekend. De variatie was groot: Groen in de straat, Antigifspuit, Heemtuinen, Zwaluwen in de binnenstad, Werklozenprojecten en Schoolschoonmaakacties.

Een soepel lopend proces werd het niet. Vooral de financiële afwikkelingen bij het Ministerie - in '84 kwamen de gelden af, aan 't eind van 't plantseizoen - verstoorden bij velen de motivatie. Toch mogen de resultaten er zijn en daar gaan we wat mee doen. Want ontwikkelingsprojecten oftewel experimenten zijn er om van te leren en om de effecten te verspreiden.

De publiciteitscampagne in september

In Leiden begint de victorie. Daar wordt op 11 september in samenwerking met de Nederlandse Bibliotheek en Lektuurcentrale (NBLC) het startschot gegeven van een campagne, waaraan tot nu toe bijna 300 bibliotheken in den lande en 90 Natuur-je-buur-projecten hun medewerking hebben toegezegd. Het hangt van het plaatselijk initiatief af wat er tussen 11 en 20 september in en om de bibliotheken aan de orde is. Wie nog een goed idee heeft zouden we willen zeggen: "Stap op de bibliotheek af en probeer samen de levensmogelijkheden voor de natuur in dorp en stad zo creatief mogelijk aan de orde te stellen". Centraal in de actieweek staat de katern "Natuur je buur". Een doe-het-zelf-boek voor bewoners, buurtvereniging en milieuafdelingen. Een "groen boek" dat vertelt hoe dertig groepen werkten aan "Fleur, kleur en geur in de straat", aan "Kleine monumenten maar niet in steen" aan "Bewoners meer baas in eigen buurt". Het slothoofdstuk "Van idee tot uitvoering" trekt konklusies. Het vertelt over de betrokkenen, hoe zij zich organiseerden, taken verdeelden en aan geld kwamen. Hoe anderen enthousiast gemaakt konden worden en hoe je bijv. in de winter bezig blijft. Gekonstateerd wordt als het om ondersteuning gaat dat het een historisch gegroeide situatie is dat natuur- en miliegroepen vooral actief zijn in het buitengebied en buurt- en opbouwwerk in de woonomgeving. Nu de belangstelling voor groenbeheer en natuur in de stad toenemen, raken deze twee meer betrok-

ken op elkaar. En daar waar het gaat over Gemeente, plantsoendienst en bewoners, kan en link worden gelegd met wat onderzocht en beschreven staat in de reeds verschenen katern "Bezigheden Buitenshuis".

Wie meer wil weten van "Natuur je buur" vindt alle 150 projecten vermeld achterin het boek, evenals de adressen voor ondersteuning indien je zelf aan de slag wilt.

Naast het boek komt een klankbeeld ter beschikking met een 70 dia's over Natuur in de stedelijke Omgeving. En in elke provincie zijn de verslagen van de projecten ter inzage.

Hoe verder

De landelijke advieskommissie zal als zij in september haar werk afsluit de Minister een kritisch evaluatierapport bezorgen. Toekomstige commissies kunnen eruit leren hoe het niet moet en het wel ging. Het zal gepaard gaan met beleidsaanbevelingen. Hoewel er geen ruimte is voor nieuwe subsidies en instandhouding van het landelijk sekretariaat heeft het Ministerie mogelijkheden om gunstige voorwaarden te scheppen zoals een blijvende financiering van de provinciale konsulenten voor natuur- en milieu-educatie. Deze hebben reeds toegezegd ook in de toekomst "Natuur-je-buur"-projecten te willen begeleiden. Gemeenten kunnen worden beïnvloed door de eigen stedelijke groen-konsulenten van het Ministerie. En in het agrarisch onderwijs zou meer ruimte kunnen worden geschapen voor milieu en wonen en voor samenhang in de natuur.

Tenslotte kun je de vraag stellen of sommige projecten geen gefriemel in de marge zijn. Het gaat uiteindelijk om meer ecologisch bewustzijn, om het handelen in overeenstemming met de natuur. De nieuwe tijdsdenkers hebben er een term voor "Think globally, act locally". Je moet vaak klein en dichtbij huis beginnen om een klimaat te scheppen waarin ontwikkelingen met een grotere reikwijdte zich kunnen voordoen. Dus toch maar doorgaan met natuur je buur te maken.

Greet Hettinga

BEZIGHEDEN BUITENSHUIS

Zelf verantwoordelijk zijn voor een stukje van de inrichting en onderhoud van plein en plantsoen nam de laatste jaren hand over hand toe. De zelfwerkzaamheid hierbij zien we om verschillende redenen ontstaan: zorg om het beheer bij overheid en particulieren, meer vrije tijd, tegenaan van verloedering en vandalisme, betere mogelijkheden dan alleen maar het groen af te stoten.

In de reeks Katernen 2000 is het boek "Bezigheden Buitenshuis, groenvoorzieningen: een zaak van bewoners en gemeenten" verschenen. Het boek laat zien wat er met deze beheervorm mogelijk is. Het geeft ook aan, aan welke voorwaarden de samenwerking tussen bewoners en gemeente in zo'n geval moet voldoen.

Verder bevat het een groot aantal praktische tips voor bewoners over zaken als organisatie, werkverdeling, financiën en onderhandelingen. Daarbij put het uit de praktijkervaring, die op een aantal plaatsen is opgedaan en uit de resultaten van een onderzoek onder de Nederlandse plantsoendiensten, uitgevoerd door Werkgroep 2000 in opdracht van het ministerie van WVC.

De uitgave is te bestellen door overmaking van f 22,40 (inclusief verzendkosten) op giro 299050 t.n.v. de Horstink te Amersfoort. Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

NIEUWE SOCIALE BEWEGINGEN ROND ARBEID EN INKOMEN

In Nederland zijn we keihard op weg naar een tweedeling in de samenleving;

- blijvende welvaart voor de kleiner wordende groep van de "volle-baan-bezitters"
 - groeiende armoede voor het groter wordende leger van "overtolligen".
- Binnen de nieuwe sociale bewegingen rond arbeid en inkomen zijn uitkeringsgerechtigden druk in de weer om eigen alternatieven te ontwikkelen.

In de publikatie "Heel eigen wijs", een uitgave van de commissie Oriënteringsdagen, zijn bedoelde bewegingen in al hun breedte en schakering in kaart gebracht. Er zijn drie hoofdingangen gekozen:

- activiteiten: aard, gerichtheid, structurering van wat deze bewegingen concreet doen
- ideeën rond arbeid en inkomen: loonarbeid, onbetaalde arbeid en basisinkomen
- politieke machtsvorming: samenwerking onderling, verhouding met vakbond en politiek, relatie met de overheid.

De publicatie kan besteld worden door
f 13,50 + f 5,25 (verzendkosten) over
te maken op girorekening 2607454 t.n.v.
de cie. oriënteringsdagen, Utrecht.

GEMEENTE EN WOONLASTEN

Wat kan een gemeente aan eigen beleid voeren op het gebied van woonlasten? Hoe kunnen gemeenten afzonderlijk en samen druk uitoefenen op het rijk om het beleid te veranderen? Wat is er door acties van woonlastencomitees in verschillende gemeenten bereikt? Daarover gaat een brochure "Gemeente en woonlasten", uitgebracht door het Woonlasten Overleg Nederland (WON).

Het WON constateert dat in de afgelopen jaren onder druk van woonlastencomitees steeds meer gemeenten zich met de woonlastenproblematiek zijn gaan bezighouden en dat er vanuit gemeenten ook steeds meer verzet komt tegen het moeten uitvoeren van rijksmaatregelen die de woonlasten omhoog jagen.

In verschillende plaatsen zijn gemeentelijke woonlastennota's uitgebracht. Soms zijn dat interessante nota's waarin mogelijkheden voor een eigen gemeentelijk beleid worden aangegeven. Maar vaak zijn het alleen opsommingen van de knelpunten en verslechtingen die door anderen (het rijk) worden doorgevoerd. Veel gemeenten gaan ervan uit dat er nauwelijks mogelijkheden zijn voor een eigen beleid. Ze volgen daarmee de VNG die heeft uitgerekend dat slechts 5% van de totale woonlasten door gemeenten is te beïnvloeden,

"Het is echter meer een kwestie van niet willen dan niet kunnen", aldus het WON. Het voeren van een eigen woonlastenbeleid vereist keuzes. Gemeenten moeten geld op de begroting vrijmaken en deskundigheid in huis halen. Hoewel het rijk fel gekant is tegen het voeren van een inkomenspolitiek door gemeenten kunnen zij toch nog een helevboel doen om de lasten voor met name mensen met de laagste inkomens te verlichten. De kans bestaat dat het rijk in de toekomst besluiten zal nemen om gemeenten die mogelijkheden te ontnemen. Volgens het WON is dat op dit moment geen reden om die voorstellen niet te doen en uit te voeren.

In de brochure wordt aan de hand van een groot aantal concrete voorbeelden gewezen op mogelijkheden die gemeenten hebben, zowel om druk uit te oefenen op het rijk als om een eigen woonlastenbeleid te voeren. Alle onderdelen komen daarbij apart aan de orde:

- huur (nieuwbouw, vernieuwbouw, bestaande voorraad, individuele huursubsidie)
- energie (gas, electriciteit, besparing op energie)
- servicekosten
- heffingen en belastingen (onroerend goed belasting, reinigingsrecht, rioolrecht, watergeld, waterzuiveringskosten, kabel t.v.)
- invorderingsprocedures bij huur- en energieschulden
- waarborgsommen.

Voor woonlastencomitees en bewonersorganisaties is de brochure een prima hulpmiddel bij het benaderen van de gemeentepolitiek.

Te bestellen bij het WON, postbus
1157, 7801 BD Emmen, tel. 05910-14144.

BEELD VAN HET OPBOUWWERK ANNO 1984

De resultaten van het NIMO-onderzoek naar de opbouwwerkformatie 1984 (waarvan in M.O.-februari '85 een voorbeschouwing werd gegeven) zijn opgenomen in een brochure.

De brochure bevat o.a. gegevens over het aantal instellingen en werkers, de kwalificatie van en de doorstroming in de beroepsgroep, de probleemvelden en groepen waar het opbouwwerk zich op richt en de organisaties waar informatie en advies wordt ingewonnen.

Per provincie is een overzicht opgenomen, waarin behalve de adressen ook de probleemvelden zijn vermeld waarop de afzonderlijke instellingen zich bewegen.

De brochure kost f. 12,50 (inkl. porto) en kan worden besteld bij het NIMO, Havensingel 8, 5211 TX 's-Hertogenbosch, tel. 073-137295

MATERIAAL VOOR HET WERKEN MET MEIDEN

Bij de Landelijke Organisatie Vormingswerk voor Jongeren is een overzicht verschenen van de leer- en hulpmiddelen die beschikbaar zijn voor het werken met meiden in vormingswerk en onderwijs. Al het materiaal is gerangschikt naar onderwerp en elk onderwerp is weer onderverdeeld in lesmateriaal en audio-visueel materiaal. De onderwerpen zijn: 1) algemeen, het begeleiden van meisjes; 2) over en voor meiden; 3) buitenlandse meiden; 4) rolpatronen, opvoeding, onderwijs; 5) werken, werkloosheid en beroepen; 6) seksualiteit en relaties; 7) gezondheid, lijf en uiterlijk; 8) seksueel geweld.

Het overzicht is voor f 2,- te verkrijgen bij de afdeling voorlichting van de LOVWJ (Adrie Brink), postbus 9175, 3506 GD Utrecht, tel. 030-611807

STADSVERNIEUWING ALS CULTURELE ACTIVITEIT?

De aanpak van de stadsvernieuwing in Den Haag krijgt her en der lof toegezwaard: grote contingenten nieuwe woningen, die in een rap tempo en met betrokkenheid van bewoners worden gerealiseerd. Maar er is ook teleurstelling en kritiek.

Bewoners hebben kritiek omdat ze de woonlasten te hoog vinden en buurtvoorzieningen missen en ook omdat wonen in een stadsvernieuwingswijk geenszins problemen oplost in de verhouding autochtonen/allochtonen, werkloosheid, enz.

Wethouder Duyvestein noemt zelf een aantal projecten ronduit teleurstellend. De nieuwbouw is meer van hetzelfde. Heel wat stadsvernieuwingswijken lijken als twee druppels water op nieuwbouwwijken buiten de stad en sluiten in geen enkel opzicht aan bij de specifieke bewonerscultuur in de stadswijken. Architecten zouden te routinematig werken en inspraak van bewoners zou leiden tot conservatieve keuzen.

De campagne "Stadsvernieuwing als culturele activiteit" (zie ook het april-nummer van M.O.) moet het tij keren. Sleutelbegrippen in de campagne zijn: "geen kwantiteit, maar kwaliteit" en "geen inspraak door, maar een hechte samenwerking met bewoners".

Wat de bewoners daar van vinden was onderwerp van gesprek met Ben Houthoff, voorzitter van het Stedelijk Overleg Stadsvernieuwing.

In de campagne stadsvernieuwing als culturele activiteit wordt steeds gerept over aansluiting bij de specifieke buurtcultuur. Bestaat die specifieke cultuur nog?

De Projectorganisatie stadsvernieuwing en de wethouder voor stadsvernieuwing doen net alsof buurtcultuur iets nieuws is of dat ze het zelf opnieuw hebben uitgevonden. Dat is natuurlijk je reinste flauwekul. Buurtculturen bestaan natuurlijk al net zolang als er buurten bestaan. Waar het probleem inzigt is dat door de grootschaligheid en door de langdurige kaalslag die daaraan vooraf is gegaan in een aantal buurten de buurtcultuur kapot is gemaakt. In kwantitatieve zin is dat stadsvernieuwingsproces er goed doorgelopen. Je hebt redelijke nieuwe buurten, nieuwe wijken. Maar het is ontzettend moeilijk om er weer een nieuwe buurtcultuur te krijgen.

Zoals zo vaak gebeurt denken politici dat je dat van bovenaf kunt regelen, maar dat is ook flauwekul, dat doen mensen zelf. Dat komt vanuit de bewoners, van de basis vandaan. Als overheid, als gemeentebestuur kun je, denk ik, alleen maar randvoorwaarden creëren en vervolgens hopen dat er een buurtcultuur ontstaat waar de bewoners blij mee zijn.

Zouden de activiteiten in het kader van die campagne ertoe kunnen bijdragen dat de juiste randvoorwaarden worden gecreëerd?

Nou, dat is de vraag. Als Haagse bewonersorganisaties, als stedelijk overleg, hebben we een jaar tot twee jaar geleden een flinke dosis kritiek geuit op het stadsvernieuwingsproces, vooral vanwege de grootschaligheid. Onder het motto stadsvernieuwing is niet alleen een kwestie van stapelen, hebben we kritiek geuit op de inhoudelijke kant, de kwaliteit, maar ook op de sociale en maatschappelijke gevolgen van het proces. We vonden dat daar veel zorgvuldiger mee moest worden omgegaan en dat er minder snel moest worden overgaan tot sloop. Volgens ons moest voor de financiële afweging sloop of nieuwbouw maar eens een sociaal-maatschappelijke afweging in de plaats komen.

Laten we hopen dat die campagne eraan bijdraagt om in die nieuwbouwwijken in stadsvernieuwingswijken opnieuw een goede cultuur te krijgen. Ik zou al blij zijn als de discussie daarover wordt doorgezet.

In de wijken liggen de grootste problemen vooral op het vlak van de betaalbaarheid, de werkloosheid, de verhouding autochtonen/allochtonen. Toch hebben de bewonersorganisaties besloten om mee te doen met die campagne. Waarom?

Nou, daar zit allereerst een hele zakelijke kant aan. Meedoen betekent voor ons dat we het stadsvernieuingsproces weer goed in de picture krijgen. Er wordt gigantisch op bezuinigd, zowel als het gaat om de contingenten, als waar het gaat om de sociale begeleiding, het opbouwwerk. We willen laten zien wat er aan de hand is. Eind mei was er bijvoorbeeld als afsluiting van de eerste fase van de campagne een symposium georganiseerd. Dat symposium is nogal literair verlopen. Daar werd over stadsvernieuwing gepraat, zo van hoe het er misschien in het jaar 2005 uit gaat zien. Het was niet een discussie over de problematiek waar we vandaag de dag mee zitten.

Konden de bewoners daar hun inbreng leveren?

Ja, een deel van het symposium ging over bewonersbeleving in de buurt. De inbreng van de bewoners was emotioneel en ging hoofdzakelijk over vandalisme en andere problemen waar bewoners mee kampen.

In het algemeen kwam de bewonersproblematiek niet genoeg uit de verf op het symposium. Op een gegeven moment heb ik gezegd: "Er is hier al twee dagen gepraat over buurtcultuur, maar als we met z'n allen niet keihard op gaan komen voor de woonlasten, dan krijgen we een nieuwe cultuur en dat is de cultuur van de armoede. Je krijgt de situatie dat de mensen voor wie gebouwd is, er niet meer kunnen wonen en opnieuw moeten omkijken naar de krotten die er nog zijn. Dan heb je het bouwen voor de buurt om zeep geholpen. Vandaar dat we aan de campagne meedoen en er ook voor vechten om het stadsvernieuingsproces betaalbaar en ook kwalitatief op een goed peil te houden.

In de prospectus van de campagne staat heel duidelijk dat deze niet is bedoeld om over woonlasten te praten en te discussiëren...

Dat klopt, maar we zijn dan ook van plan om in het najaar als bewonersorganisaties een vervolg aan de campagne te geven.

We houden op 12 oktober een grote manifestatie en die zal er dan echt anders uitzien. Dan zal het gaan over mensen die dagelijks in de stadsvernieuwing bezig zijn, bewonersorganisaties, ook architecten, ook aannemers, ook woningbouwverenigingen. En daar zal dan de discussie over stadsvernieuwing vandaag en morgen moeten plaatsvinden en niet de discussie van hoe die er over vijftig jaar moet uitzien.

Wij kijken op zich eigenlijk heel positief tegen die hele campagne aan. Duyvesteijn, wethouder stadsvernieuwing, heeft echt op z'n donder gehad. Er is zwaar kritiek op hem geleverd. Nou, hij is de dialoog aangegaan. Dat is heel belangrijk. We kennen ook wethouders die dat nooit zouden doen. Waar wij met z'n allen voor moeten zorgen als bewoners en bewonersorganisaties is dat we de discussie in een dusdanige weg leiden dat het om hele essentiële dingen gaat: de inbreng van bewoners in bouwteams, de kwaliteit van de woning, randvoorwaarden in nieuwbouw, bijv. m.b.t. veiligheid op straat.

Op 12 oktober zullen we een nota presenteren over veiligheid op straat. Daarin geven we heel nauwgezet randvoorwaarden aan hoe je in nieuwbouw dusdanig kan bouwen dat je een stukje veiligheid creëert en mensen zich weer lekker kunnen voelen. Dat ze, als ze zich bedreigd voelen, onmiddellijk bij een woning kunnen aanbellen. Wat je nu ziet is bijv. dat een portiek aan de achterkant van een complex zit, er beneden dichte muren zitten en de woning pas begint op de eerste etage. Daarmee creëer je een angstig gevoel voor mensen, vooral voor vrouwen en voor ouderen, die zich wat sneller bedreigd voelen.

Hoe staat het met de voorzieningen in de stadsvernieuwingswijken?

In Den Haag is in 1983 een zogenaamde voorjaarsnota aangenomen, waarin even in de zachte sektor f. 188.000,- extra werd bezuinigd. Nou, de gevolgen zien we daarvan. Opbouwwerkers, 13 van de 45 weg. Echt, in de hulpverlening, daar is een stuk wegbezuinigd en juist in deze tijd hebben bewonersorganisaties betaalde krachten nodig, vakmensen om hen te begeleiden en te coachen om juist nu het hoofd te kunnen bieden aan die geweldige problematiek. Als je nou alleen deze wijk, de Schilderswijk neemt. Zeventig procent van de mensen die hier wonen, zijn niet de oude bewoners, maar mensen met nieuwe culturen, een nieuw geloof, nieuwe gewoontes. Dat geeft problemen in het dagelijks verkeer tussen mensen. Je moet ervoor zorgen dat het racisme geen kans krijgt, dat men niet gaat discrimineren. Je moet juist laten zien: kijk die mensen hebben een andere cultuur en andere gewoonten, die zitten in een totaal vreemd land, heb daar nou wat geduld mee. Reik elkaar de hand, dat kan je alleen maar doen door heel veel met elkaar te praten. En door begrip te kweken voor verschillende culturen. Daar heb je een goed stukje begeleiding voor nodig. En dat wordt gewoon wegbezuinigd. Ze roepen wel een Raadscommissie voor anti-discriminatie en racisme in het leven. Aan de ene hand geven ze wat ze met de andere hand hebben weggenomen.

Als het stadsvernieuwingsproces is voltooid, kan de begeleiding worden weggehaald...

Ja, dan is dat werkje is afgerond. Dan zetten ze de begeleiding over naar de volgende wijk waar de stadsvernieuwing gaat beginnen. Terwijl juist op het moment dat het wijkje klaar is en de bewoners erin trekken je in zo'n wijk juist inderdaad een stukje nieuwe buurtcultuur van de grond zou moeten krijgen. En dan heb je iedereen nodig. Bewoners, actiegroepen, bewonersorganisaties, ondersteunende betaalde krachten. Er is een gigantisch haat.

Wat vinden jullie van de constatering dat bewonersinspraak te veel routine zou worden en dat in plaats van inspraak er een hechte samenwerking met bewonersgroepen moet komen?

Daar heb ik me op het symposium echt heel giftig om gemaakt. Ze bedoelen dan dat bewonersorganisaties zich meer bezig moeten houden met het organiseren van feesten in de wijk enzo. Maar je bent als bewonersorganisaties in feite dag en nacht bezig met belangenbehartiging. Zolang dit kabinet er zit en gemeentebesturen met de stadsvernieuwing en volkshuisvesting en woonlasten omgaan zoals ze dat nu doen, en zolang we te maken hebben met de woningbouwverenigingen die een totaal ander belang voor ogen hebben, dan ben je constant aan het knokken tegen geld en macht.

Wat misschien ook bedoeld wordt, is de manier waarop door bewoners invloed wordt uitgeoefend op het ontwerp van woningen. Gewoonlijk komen architecten met een vrij uitgewerkt plan, waar de bewoners in de loop van het ontwerp wat aan kunnen bijsturen. De Portugese architect Siza, die naar Den Haag werd gehaald oriënteerde zich wel in de wijk, maar legde de bewoners vervolgens een nogal eigenzinnig plan voor. Was dat een manier om de "routine" te doorbreken?

Je ziet nogal eens dat architecten met plannen komen of ze uit een stencilmachine komen. Er zitten wat variantjes in, maar je ziet iedere keer hetzelfde. Daar is natuurlijk kritiek op. Ik wil niet zeggen dat al die architecten waardeloos zijn, maar toch zie je als je door de nieuwbouw loopt een aantal complexen waar ik van zeg: dat zijn de nieuwe arbeidershuisjes.

Dat heeft Duyvestein ook gezien en hij besloot om die Portugees hier naar toe te halen. Heel wat Haagse architecten staan opeens op hun achterste benen. Ik zie architecten die zich nog nooit druk hebben

gemaakt over stadsvernieuwing ineens met een hele grote mond lopen te vertellen hoe stadsvernieuwing moet gebeuren. Op zich is die missie om Siza hier te halen dus al geslaagd.

Siza heeft er ontzettend veel tijd in gestoken heeft om met bewoners te praten, om door die wijk te lopen om te kijken hoe mensen hier leven en vervolgens is hij bezig gegaan om dat op papier te zetten.

Struikel je natuurlijk altijd weer over de regelgeving, voorwaarden van zgn. nutsbedrijven bijvoorbeeld. We hebben laatst een truc gehad met de plaatsing van meterkasten. Die moesten buiten de woning met als enig motief om snel te kunnen afsluiten. Hebben we keihard voor moeten vechten. Maar voorlopig hebben de ambtenaren in de bouwteams wel een jaar lang plannen opgehouden en zelfs met een boycot bedreigd omdat bewoners die meterkasten in de woning wilden hebben.

Speelt de soort nieuwbouw er nou nog een rol in, dat mensen zich in de ene buurt niet en in de andere buurt wel lekker voelen?

Die speelt daar een niet onbelangrijke rol in mee. Maar er zijn natuurlijk andere factoren, zoals woonlasten, werkloosheid. Wat ook niet onbesproken mag blijven is het vandalisme waar mensen zo langzamerhand doodziek van beginnen te worden. Dan loop je door de nieuwbouw, die er toch wel leuk uitziet, en dan zijn de huizen tot aan de eerste etage helemaal volgespoten zijn met graffiti. Daar maken mensen zich heel erg boos over en dat geeft ook een gevoel van: ik woon hier niet lekker. Het is een groot aantal componenten bij elkaar dat op een zeker moment mensen een niet prettig gevoel geeft over hun woonomgeving. Daar zullen we wat aan moeten gaan doen. Niet in de zin van meer politie en meer gevangenis, want als je die weg inslaat, bestrijdt je alleen de symptomen. Ik denk dat we met elkaar over oorzaken moeten gaan praten. Je moet een woonomgeving zien te creëren waar mensen zich lekker in voelen, waar weer een perspectief in zit. Waar mensen ophouden met kankeren en zeggen: ik heb nou een nieuwe woning en ik voel me er prettig, dus ik ben bereid zelf ook een heleboel te doen aan de woning, in de woning en in dat wijkje.

In het kader van de campagne zijn in de wijken avonden georganiseerd en tentoonstellingen gehouden. Wat was de reactie van de bewoners daarop?

Het is moeilijk van start gegaan. Ik vind dat ook logisch. Wij hadden daar zelf als SOS in het begin ook alle moeite mee.

Ik ben een groot aantal avonden in de stad geweest. In de ene wijk werd het wel lekker werd opgepakt door de buurtbewoners, in de andere wijk gewoon wat minder. Bijv. in wijken waar hele grote problemen liggen, zoals prostitutie, heroïneverschijnenselen, daar is men bezig met zulke gigantische problemen, dat een avond over buurtcultuur vrij weinig respons krijgt.

In de wijken waar het wel werd opgepakt, heb ik vanuit de bewoners verschillende discussies zien opblazen, waar in het kader van stadsvernieuwing nog nooit over gepraat was. Dan heeft het gewoon een goeie functie.

Charlotte Krop

HET FALEN VAN INFORMATIESYSTEMEN

Terwijl het aantal systemen dat op geautomatiseerde wijze informatie verwerkt en weer ter beschikking van de gebruiker stelt groeit, wordt tegelijkertijd duidelijk dat goede resultaten slechts in een beperkt aantal gevallen wordt geboekt.

In aantal tijdschriften werd de laatste tijd aandacht besteed aan het waarom van het falen van informatie-systemen. De vraag strekt zich ook uit tot het beleid van de overheid terzake, die immers door de manier waarop zij geld stopt in de stimulering van informatica een belangrijke invloed uitoefent op de totstandkoming van o.a. informatiesystemen.

Een punt van kritiek op de overheid is de versnippering van het beleid, dat vanuit verschillende ministeries met telkens weer een andere optiek wordt gevoerd. Het CIB, een door enkele leden van het VNO opgerichte instelling die de talrijke commissies uit het bedrijfsleven die invloed willen uitoefenen op het o.a. het overheidsbeleid wil bundelen, is voorstander van een eigen ministerie voor informatica. Daar voelt de overheid echter weinig voor, omdat dit, aldus J.P. Kieboom, raadsadviseur van de minister-president op het gebied van industrie en technologie, nog geen garantie is voor een daadwerkelijk effectief beleid. "Indien wordt overgegaan tot instelling van een apart ministerie, is het risico groot dat men daar gaat doen wat eigenlijk door de diverse ministers, bijvoorbeeld die van Onderwijs en Wetenschappen, Binnenlandse Zaken of Verkeer en Waterstaat, gedaan moet worden."

Een van de onderdelen van het informatica-stimuleringsbeleid die niet op de bedoelde wijze heeft uitgewerkt is de door Economische Zaken ingestelde subsidieregeling voor het opzetten van databanken. Sinds 1983 is hiervoor 30 miljoen gulden beschikbaar gesteld. Het opzetten van databanken werd door de minister als een nieuw en kansrijk gebied voor het Nederlandse bedrijfsleven aangemerkt. Inmiddels zijn de plannenmakers en exploitanten van databanken erachter dat dit niet het geval is. Centraal Beheer Automatisering bijvoorbeeld zegt: "We doen het meer als een extra service aan onze klanten." Uitgeverijen maken dankbaar gebruik van de subsidieregeling maar zien de databank-activiteiten voornamelijk als een verlengstuk van "papieren" uitgaves. De databank is vooral geschikt voor het weergeven van actuele informatie.

De informatievoorziening speelt een grote rol bij het overheidsbeleid en het beheer, is de stelling die werd geponeerd door Directeur Generaal Rijksbegroting van het ministerie van Financien J.K.T. Postma, tijdens een studiedag over informatievoorziening bij de "grote operaties". Daarbij ging hij ook in op de doelmatigheid van de informatie zelf. Volgens Postma zijn de verwachtingen van een geautomatiseerd informatie-systeem vaak te hoog gespannen. Beperking tot de vitale informatie is noodzaak.

Een bijkomend probleem is de verschillende vorm die informatie aanneemt. Het kan geschreven tekst, spraak, beeld, etc. zijn, die ieder een ander medium gebruiken. Onderlinge uitwisselbaarheid is onontbeerlijk voor het in de hand houden van de informatiestroom. De benodigde techniek staat nog in de kinderschoenen. Bovendien is van standaardisatie nauwelijks sprake, wat het probleem nog groter maakt. Duidelijk is dat computernetwerken voor uitwisselbaarheid een basisvoorwaarde zijn, aldus prof. van 't Klooster op een symposium over communicatie en automatisering.

Als een van de oorzaken van het falen van informatiesystemen, zowel bij de overheid als het bedrijfsleven, noemt Postma gebrek aan kennis en inzicht bij het algemeen management. "Kenmerkend voor de kloof tussen beleid en techniek is de onvoldoende aandacht voor de betekenis van de communicatie tussen management en automatiseerders. Het is slechts een symptoom, maar wel een veelzeggend verschijnsel: het orakelen in het geheimzinnige jargon van de automatisering werpt voor vele mensen onnodige drempels op."

Dit leidt er onder andere toe dat cruciale beslissingsmomenten niet worden onderkend.

In een onderzoek van het MIT Center for Information Research wordt ingegaan op de achtergronden van het mislukken van (directie)informatiesystemen in een drietal gevallen.

De oorzaak bleek te liggen bij het ontbreken van een bij de gebruikers van het systeem veronderstelde grondslag voor het accepteren van een verandering in hun werkwijze. Als bijvoorbeeld bij de opzet van het systeem is verondersteld dat er veranderingen van de (markt)omstandigheden op til staan die een snelle informatievoorziening noodzakelijk maken, maar dit inzicht door de gebruikers niet wordt gedeeld is er voor de gebruikers geen aanleiding om van het systeem gebruik te maken anders dan een kortstondige verkenning van de mogelijkheden, uit nieuwsgierigheid.

Ook Viditel, het "volksinformatiesysteem" dat, zo waren de verwachtingen vijf jaar geleden, nu zo'n 100.000 abonnees zou moeten hebben, heeft enkele mogelijke oorzaken voor het falen van informatiesystemen aan het licht gebracht. Enkele klachten uit de beginperiode: de benodigde apparatuur is te duur en de informatie die gezocht wordt zit er domweg niet in of is niet actueel. Bovendien duurt het lang om achter de juiste informatie te komen danwel erachter te komen dat de gezochte informatie er niet in zit. Het aantal abonnees ligt nu rond de 15.000. Door de uitbreiding van het aantal mogelijkheden en de aankondiging van een betere manier om in de computerbestanden te zoeken krijgt de publiciteit rond Viditel echter een positievere klank.

Daarvan profiteert ook het Voorlichtingscentrum Sociale Verzekeringen (VSV), dat op eenvoudig toegankelijke wijze sociale voorlichting wil geven. Het zag Viditel als het ideale medium, maar werd getroffen door het achterblijven bij de verwachtingen van Viditel.

Maar dat is niet het enige: de pogingen om als paraplu-organisatie voor de bedrijfsverenigingen te gaan functioneren, waardoor naast de algemene regelgeving rond sociale verzekeringen ook specifieke, bedrijfstak gerichte informatie zou kunnen worden opgenomen, hebben niet tot resultaat geleid. Alleen het Sociaal Fonds Bouwnijverheid werkt mee. De andere 25 zien er geen brood in.

Het bovenstaande is samengesteld uit:

- "Effectief informatiebeleid pure noodzaak", Comma, juni '85
- "Informatievoorziening essentieel voor overheidsbeleid en beheer", Staatscourant, 29 mei '85
- "Databank, 'kansrijk' subsidie-object", Comma, juni '85
- "Netwerken zijn onontbeerlijk", Computerworld Benelux, 11 juni '85
- "Viditel beste systeem voor sociale informatie", de Volkskrant, 1 juni '85
- "Viditel gaat goede kant op", Comma, juni '85.

EEN STADSDEELRAAD VERGROOT DE INVLOED VAN BEWONERS NIET

Onlangs was in M.O. eens een ander geluid over de Amsterdamse stadsdeelraden te horen. Niet de eerdere sceptische verhalen, maar een verhaal van wijkwethouder Wals van de stadsdeelraad Noord, waarin de stadsdeelraad als een verbetering van de democratie wordt aangemerkt en waarin de discussie over de participatie als een min of meer overbodige wordt gekenmerkt.

Een inspraakbeleid is er en dat functioneert niet perfect, maar beter dan in de rest van de stad, is zijn stelling.

Opvallend is echter dat deze positieve reactie uit de stadsdeelraad zelf komt en dat de reacties van burgers op de stadsdeelraad overwegend negatief zijn. Dat geeft toch te denken en vraagt om een reactie.

Democratie

De mening van de gemeenteraad dat de enig juiste manier van binnengemeentelijke decentralisatie het instellen van stadsdeelraden is, berust op een misvatting over democratie. Die zelfde misvatting komen we tegen bij Wals als hij het heeft over de noodzaak van "democratische controle door kiezers". De misvatting bestaat hieruit dat onder democratie de parlementaire democratie wordt verstaan. Democratische besluiten zijn dan besluiten die volgens formele regels genomen zijn. Verdwenen is de inhoudelijke kant die het democratie-begrip oorspronkelijk kenmerkte; het streven naar opheffing en onderdrukking, het streven naar gelijkheid en het emancipatorische proces van zelfbeschikking. Verdwenen is het basisprincipe van democratie: burgers bepalen door beslissing bij meerderheid de inrichting van hun omgeving, de samenleving. Democratie is gereduceerd tot stemmen.

Daarmee is niet alleen de ongelijkheid die het gevolg is van het private karakter van de economie (en dus de afwezigheid van democratie op dit gebied) wat uit het gezichtsveld geraakt, maar is ook een politieke besluitvormingsmethode geïntroduceerd met een aantal nadelen.

Kiezers kunnen zich slechts eens per vier jaar over een totaalprogramma uitspreken, waarin slechts algemene standpunten staan. Uitspraak over concrete punten is niet mogelijk, tenzij ze tot inzet van verkiezingen worden gemaakt. Raadsleden geven de mening van de bevolking maar gebrekkig weer, omdat zij overwegend uit het hoger opgeleide deel van de bevolking komen en omdat hun politieke partijen aan het zelfde euvel lijden en daarnaast een filterende werking tussen raadsleden en bevolking hebben en daarmee de mening van de bevolking vertekenen. Niet voor niets bestaat er in groepen met een lage sociale economische status vrijwel geen vertrouwen in de "politiek".

De parlementaire democratie functioneert gebrekkig en houdt alle beslissingsmacht aan zich. In feite is de parlementaire democratie dus een miskenning van het recht van mensen om zelf hun omgeving te bepalen.

Inspraak

Voorals sinds de democratiseringsgolf van de 60-er jaren is het duidelijk geworden dat parlementaire democratie alleen niet voldoet. Vele soorten van inspraak zijn als oplossing voor de problemen aangevoerd. Ook in Amsterdam.

Desondanks beoordeelde het gemeentebestuur de relatie met de bevolking als onvoldoende. Parlementaire democratie met inspraak als aanvulling werkte dus niet. Des te onzinniger was de "oplossing" van het gemeentebestuur: nog meer parlementaire organen (stadsdeelraden) die op de zelfde wijze inspraak gingen organiseren. Geen wonder dat er overwegend negatieve reacties uit de bevolking kwamen. Inspraak is nog lang geen uitspraak, ook niet in Amsterdam-Noord. Dat leidt tot veel frustraties,

mede veroorzaakt door de wijze waarop inspraak gegeven wordt. Wals lijkt het gemeentebestuur instemmend te citeren als dit stelt: "Een stadsdeelraad kan alleen goede beslissingen nemen als vanuit de diverse belangengroeperingen en individuele burgers problemen en mogelijke oplossingen naar voren worden gebracht."

Kalk typeerde deze opvatting eens als "inspraak voor het bestuur", inspraak die slechts ten doel heeft het bestuur beter te informeren, maar niet aan de burgers de kans geeft een leerproces te doorlopen, waarin de omgeving steeds beter begrepen wordt en steeds rechtstreekser bepaald kan worden. Geen wonder dat er in Noord weinig animo is voor experimenten met zeggenschap. In de stadsdeelraad is weinig vertrouwen. Woningbedrijven in Noord, die buiten de bevoegdheden van de stadsdeelraad vallen, creëerden echter al jaren geleden structuren met directe zeggenschap van bewoners op het gebied van beheer en onderhoud, tot grote tevredenheid van zowel bewoners als woningbedrijven.

Wie beslist?

Als Wals stelt dat de discussie om de participatie uiteindelijk gaat om de vraag: "Wie beslist wat goed is voor de bewoners van Amsterdam-Noord?", dan noemt hij een belangrijk aspect van die discussie. Echter het is niet zo dat óf de enkele actievoerder beslist óf de burgers via het politiek bestuur beslissen. In de eerste plaats is het politiek bestuur niet synoniem met de burgers, zeker niet als dit met een opkomstpercentage van 45% wordt gekozen. In de tweede plaats is de mening van het politieke bestuur nog al eens anders dan die van burgers, zeker als het om concrete zaken gaat. En in de derde plaats bestaat een wijkopbouworgaan, of welke organisatie van de bevolking dan ook, zelden uit enkelingen zonder achterban, maar meestal uit individuen of leden van organisaties met een brede achterban. En zo kan via een uitgebreide structuur van participatie en met name zelfbeschikking de invloed van de individuele burger op onderwerpen die hem of haar en zijn of haar leefomgeving betreffen groter zijn dan de invloed van dezelfde burger via zijn of haar stem bij deelraadsverkiezingen, eens in de vier jaar.

Drie jaar stadsdeelraad

In het drie jarig bestaan van de stadsdeelraad is het egocentrisme en de weigering enige macht af te staan bijzonder duidelijk geworden.

De ambtelijke projectgroep stadsvernieuwing, die een uitstekende relatie met de bevolking had en vele bewonersorganisaties de gelegenheid gaf direct invloed op de hen betreffende zaken uit te oefenen, werd meteen na de instelling van de stadsdeelraad opgeheven. Nog steeds klagen bewonersorganisaties over de gebrekkige wijze van overleg in de stadsvernieuwing en de gebrekkige wijze van uitvoering die daarvan het gevolg is.

De voorpost, een ambtelijk "inloopbureau" voor de bevolking en een belangrijke ingang voor individuen en bewoners in het ambtelijk apparaat werd opgeheven. De medewerkers kregen een hoofdzakelijk bestuursondersteunende functie.

Aan de verplichting van de stadsdeelraad om na één jaar aan de gemeenteraad aan te geven op welke wijze invulling was gegeven aan de wens van de bevolking tot meer zeggenschap, werd niet voldaan. Er viel ook niets te melden.

In de inspraakprocedure voor de ontwikkeling van het woningbouwplan Twiske-Zuid kreeg de overleggroep niet de gevraagde informatie, omdat deze betrekking had op een door de wijkwethouder niet gewenste variant.

Het zijn slechts een paar voorbeelden. Zo blijkt keer op keer dat de stadsdeelraad er niet voor voelt iets van zijn macht af te staan. Van de doelstelling verbetering van de relatie tussen burgers en bestuur is dan

ook weinig terecht gekomen. Typerend is het besluit een reclamecampagne te organiseren voor de deelraadsverkiezingen voor maar liefst f 180.000,-. Men heeft blijkbaar geen vertrouwen in het zelfstandige oordeel van de burgers van Noord over de kwaliteit en het nut van hun stadsdeelraad.

Nico Helder, lid stadsdeelraad
Amsterdam-Noord voor de PSP

AMSTERDAM: VERKNIPTE DEMOCRATIE

Dat de positie die de bewonersorganisaties in de jaren zeventig in Amsterdam hadden verworven, op het spel is komen te staan met de instelling van stadsdeelraden, wordt bevestigd in het onlangs verschenen onderzoeksrapport "Amsterdam: verknipte democratie".

Door de afd. Samenlevingsopbouw van de Vrije Universiteit is onderzocht welke effecten de invoering van de binnengemeentelijke bestuurlijke decentralisatie en ambtelijke deconcentratie heeft op de handelingsruimte van bewonersorganisaties en wijkorganen.

Over de effecten van de instelling van stadsdeelraden was nog weinig materiaal beschikbaar en wat er was (twee onderzoeken van de Universiteit van Amsterdam) werd gekenmerkt door een bestuurlijke optiek. Het nu gereedgekomen onderzoek vertrekt daarentegen vanuit een bewonersoptiek: de problemen die bewoners in stadswijken ondervinden bij de behartiging van hun belangen.

Uit het onderzoek blijkt dat, hoewel er sprake is van een sterke toename van het overleg tussen het bestuur en actieve bewonersorganisaties, de feitelijke invloed die de laatste op het beleid kunnen uitoefenen steeds beperkter wordt. Vooral de mogelijkheden van bewonersorganisaties om in samenwerking met het ambtelijk apparaat te werken aan de oplossing van problemen in de eigen buurt of wijk zijn sterk verminderd. Dit komt doordat ambtenaren, veel sterker dan voorheen, zich moeten oriënteren op het gekozen bestuur.

Het fenomeen van de "buurtgericht werkende ambtenaar" die in overleg met de bevolking zijn werk verrichtte, lijkt dan ook te verdwijnen.

Een andere opmerkelijke ontwikkeling is dat de relaties tussen bestuur en actieve bewoners steeds sterker een geformaliseerd karakter krijgen. Door het bestuur worden in toenemende mate regels en procedures voor inspraak en overleg ontwikkeld, waar bewonersorganisaties zich naar moeten richten. Uit het onderzoek blijkt, dat ook hierdoor hun feitelijke invloed op het beleid teruggedrongen wordt.

Het onderzoeksrapport kan worden besteld bij de St. Wijkopbouw Amsterdam, Pal-gebouw 10, 1e Helmersstraat 106, 1054 EG Amsterdam, tel. 020-182082. Nadere informatie bij de Vakgroep Andragologie van de VU, tel. 020-793031.

ONDERNEMENDE VROUWEN IN DE KOOPMANSBEURS BIJEEN

Een vrouwelijke ondernemer opent haar diplomatenkoffertje.. en haalt een kolf tevoorschijn. Je kan je voorstellen wat er gebeurt in een traditionele werkomgeving, bij een overwegend door mannen bezochte vergadering, of na afloop van een zakelijk bespreking. Tussen de andere vrouwelijke ondernemers op de Koopmansbeurs levert het overwegend instemmend gegniffel op. Een tekenend voorbeeld van de wijze waarop sommige vrouwen opereren in de mannenmaatschappij: de verpakking is aangepast, de inhoud is anders.

Voor veel vrouwen biedt het oprichten van een eigen bedrijf hen niet alleen een arbeidsplaats die ze op de reguliere arbeidsmarkt niet of nauwelijks meer kunnen bemachtigen, maar ook de mogelijkheid om zelf hun leef- en werksituatie vorm te geven.

Sommigen kiezen ervoor om een eenvrouwszaak te beginnen in een specifiek beroep waar mannen de toon aangeven. Anderen kiezen ervoor om samen met andere vrouwen, waar ze ook de kinderopvang mee regelen, een werkcollectief op te richten in van oudsher een vrouwensector. Sommigen willen als vrijwilliger of met behoud van uitkering aan een bepaald ideaal werken. Anderen worden ondernemer omdat ze een markt zien en winst willen maken.

Zo'n bont gezelschap van ondernemende vrouwen manifesteerde zich eind mei/begin juni in de Koopmansbeurs in Amsterdam. Met op de achtergrond de beursgeluiden (ssst., de beurs is bezig, we mogen niet te veel herrie maken), bruisden twee fraaie zalen van de Koopmansbeurs van de activiteiten. Er werden ideeën uitgewisseld, adviezen gevraagd en gegeven, zaken gedaan, samenwerkingsafspraken gemaakt, demonstraties gegeven, er was muziek, er werd gedanst, geleerd en gelachen.

Het Breed Platform Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid, een overleg van vrouwen uit ruim dertig politieke en maatschappelijke organisaties, wilde door deze beurs te organiseren een kans bieden aan vrouwen die een eigen bedrijf willen beginnen om zich te oriënteren, en aan vrouwen die al ondernemer zijn de mogelijkheid bieden om contacten te leggen, ideeën uit te wisselen, elkaar opdrachten te geven, enz. Maar vooral zou deze beurs moeten laten zien dat ondernemen ook een vrouwenzaak is. Dat vrouwen dat begint te lukken, bleek op de beurs niet zo zeer uit het aantal stands (zo'n zestig), maar vooral uit het brede scala van ondernemingen op de beurs: bedrijven, winkels, praktijken, bureaus, collectieven op de meest uiteenlopende terreinen.

Voor de standhoudsters zelf en voor de bezoekers was het een unieke ervaring om kennis te maken met vrouwen die, alleen of samen, en vanuit allerlei motieven, hun eigen werk hebben geschapen. Naast een vrouwenvertaalcollectief, kon je de eenvrouwszaak in tekstverwerking aantreffen, een grafisch ontwerpster, een fotografe, een vrouw die 's winters kachels ontwerpt en last en 's zomers constructie- en reparatiewerk verricht aan woon- en vrachtschepen. Een paar vrouwendrukkerijen waren volop aan het werk.

Koöperatieve vrouwendrukkerij

Vier vrouwelijke drukkers hebben zelfs het plan opgevat om een koöperatieve vrouwendrukkerij in de derde wereld op te zetten.

Maria de las Mercedes Gonzalez is één van die vrouwen. Ze kwam in februari 1978 als Argentijns politiek vluchteling naar Nederland. Nadat ze de nederlands had geleerd en een cursus reprografie had gedaan, is ze in 1982 in een kleine drukkerij gaan werken, eerst als vrijwilligster,

later in het kader van de werkverruimende maatregel. Nu de politieke situatie in Argentinië dat weer toelaat wil ze terug naar haar vaderland. Maria: "Ik wil het vak dat ik geleerd heb, maar vooral ook wat ik gezien en geleerd heb van de vrouwenbeweging daar in praktijk brengen". Ze gaat dat doen samen met een Franse vrouw die zich blijvend in Argentinië wil vestigen en twee Nederlandse vrouwen die in ongeveer anderhalf jaar hun kennis en ervaring op Argentijnse vrouwen willen overbrengen. Maria: "Het verdwijnen van de junta betekent nog niet dat de mentaliteit van vrouwenonderdrukking verdwenen is. Maar er zijn wel mogelijkheden voor verandering. Vrouwengroepen treden naar buiten met eisen als gelijke rechten voor mannen en vrouwen bij wet, strijd voor abortus, voorzieningen als creches. We willen deze groepen en ook basisgroepen als vredesgroepen, huuractiegroepen, mensenrechtengroepen, ondersteunen door tegen aanvaardbare prijzen drukwerk te verrichten, zodat ze de mogelijkheid krijgen om hun ideeën te verspreiden. En aan de andere kant willen we met het opzetten van de vrouwendrukkerij bereiken dat traditionele verhoudingen worden doorbroken en er meer vrouwen in de grafische sector terecht komen". De vier vrouwen staan klaar om in september naar Argentinië te vertrekken. Ze beschikken al over een ruimte in Buenos Aires en over wat apparatuur (een Nederlandse drukkerij heeft een kleine offset gegeven). Om een grote drukpers te kunnen aanschaffen is een steunactie gestart. Voor een eerste overbrugging van huur en loonkosten is subsidie aangevraagd. Enkele particuliere organisaties hebben daar al positief op gereageerd. Het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking moet nog over de brug komen.

Je weg vervolgens kwam je van de assurantie-adviseuse bij het timmerbedrijf, een collectief dat pakketten voorgeknipte kinderkleding fabriceert, een uitgeverij van een lesbisch tijdschrift, een bureau van drie landschapsarchitectes, bij een groep werkloze diëtisten die voedingscursussen geeft aan buurtbewoners.

Voedingsgroep

Els van der Krans van Voedingsgroep HAP in Nijmegen vertelt dat deze groep in 1979 is ontstaan uit onvrede met het curatieve karakter van hun werk. Ze wilden preventief werken voor met name de sociaal-economisch zwakke groepen. Els: "Door de Kruisverenigingen wordt ook wel aan preventieve voorlichting gedaan, maar het is geen hoofdoel. Ze houden vnl. dieetsprekuren, waarmee de gewone wijkbewoner niet wordt bereikt". HAP geeft in verschillende wijken van Nijmegen voedingsvoorlichting, vnl. aan meidengroepen, vrouwengroepen en bejaarden. Meestal worden de cursussen opgezet in samenwerking met het opbouwwerk of sociaal-cultureel werk. Ze kunnen dan gebruik maken van de ruimte en faciliteiten en ze kunnen werven onder bestaande groepen, want "het blijft moeilijk om deze groep te bereiken". Els: "De meeste mensen hebben zelf ideeën over gezonde voeding. In onze cursussen proberen we daarbij aan te sluiten. We willen tevens bereiken dat mensen zich bewust worden van hun koopgedrag. Ontdekken dat ze voor weinig geld toch lekker en gezond kunnen eten. Elkaar informatie geven over goedkope winkels. Zich bewust worden van de invloed van reclame". Els voorziet niet dat dit werk nog wel eens betaald werk zou kunnen worden. "Het blijft vrijwilligerswerk. De meesten van ons werken met behoud van uitkering. We hebben wel behoefte aan de ondersteuning van een betaalde kracht. Dat zou ons werk bovendien wat meer aanzien geven".

Nog meer stands. Bij de vrouwen van sleutelwerkplaats "De Knalpot" kon je leren hoe een auto in elkaar zit, een rijkschool gaf theoretische, vrouwencafé's verzorgden de catering. En dan was er nog het "centre for business skills": twee vrouwen die medewerkers van vnl. multinationals

trainen die in het Engels zaken moeten doen, en een vrouw die een softwarebureau is begonnen.

Automatiseringsadviezen en trainingen

Leny van der Zande van Genesys Software heeft onlangs haar eenvrouwsbedrijf gevestigd in Maarssen. Als secretaresse van een computerfabrikant is ze min of meer toevallig in de automatiseringsbranche gerold. Haar bedrijfsfolder vermeldt dat ze informatie-training en automatiseringsadviezen geeft en software "op maat" maakt. Haar eerste opdrachten voor advisering en software moeten nog binnenkomen. Met de training is ze al aan de slag. Ze geeft o.m. cursussen informatica voor de Vereniging van Huisvrouwen en op de Alida de Jong school waar ze zelf een opleiding "eigen bedrijf" volgt. Is kortgeleden ook uitgenodigd door de koöperatieve werkbeweging in Utrecht om trainingen te geven. Ze wil ook cursussen gaan opzetten voor groepjes mensen uit de omgeving. Wanneer haar bedrijfje aanslaat, zou ze graag bij uitbreiding met andere vrouwen willen samenwerken. Door vrouwen voor vrouwen? Leny: "Nee dat laatste niet speciaal, daar ben ik, denk ik, te commercieel voor ingesteld".

Lang traject

Er zijn uitschieters, ook op deze beurs, maar de meeste vrouwen moeten (voor zover ze dat ambiëren) nog een heel traject afleggen voor ze "zelfstandig ondernemer" zijn. Echt van start gaan vrouwen pas als ze los gekomen zijn van het inkomen van hun partner, hun halve baan of hun uitkering.

In de voorstellen m.b.t. het startersbeleid van de staatssecretaris van EZ wordt daarmee onvoldoende rekening gehouden, vinden de initiatiefneemsters van de beurs. Wanneer het begrip starten van meet af aan wordt verengd tot een beoordeling of een bedrijf levensvatbaar is, voorzien ze dat veel vrouwenbedrijven het etiket "economisch niet haalbaar" zullen krijgen. Bij het beoordelen van ondernemingsplannen, wat in de nieuwe situatie gaat gebeuren door de regionale instituten voor het midden- en kleinbedrijf, moeten extra bedrijfsdoelstellingen van vrouwen, zoals aangepaste werktijden, een horizontale werkstructuur en scholing, worden erkend. Dan zou kunnen worden voorkomen dat tussen de "start" die het ministerie van EZ hanteert en de werkelijke start van veel vrouwen een gat valt van zo'n twee jaar. Ter stimulering en ondersteuning van starters zal de eigen adviesstructuur voorlopig moeten worden gehandhaafd. Deze organisaties bezitten de deskundigheid m.b.t. de specifieke problemen die vrouwen ondervinden bij het starten van een eigen bedrijf. Verder moeten bijv. de Rijksgroepsregeling Zelfstandigen, die voorziet in inkomenssteun en kapitaalshulp voor starters, ook voor vrouwen gaan gelden die geen uitkering hebben.

Charlotte Krop

VEILIGHEID BUITENSHUIS VOOR VROUWEN

De stichting Vrouwen Bouwen en Wonen heeft enige tijd geleden een project gestart "Veiligheid buitenshuis voor vrouwen". Aanleiding voor het project was dat veel vrouwen de ruimte buiten (straten, pleinen en parken) als onveilig ervaren. Op bepaalde plekken is die angst voor bedreiging groter dan op andere plekken. Dit zijn vooral verlaten, donkere en onoverzichtelijke plaatsen. Bijna alle vrouwen die 's avonds wel alleen over straat gaan nemen - vaak onbewust - voorzorgsmaatregelen. Ze mijden parken, parkeergarages, bepaalde straten, stille fietsroutes, enz. Of ze gaan met de auto in plaats van met de fiets of

lopend. In de huidige ruimtelijke ordening wordt met deze angst geen rekening gehouden. Hoewel het veranderen van plekken, zodat er meer "sociale controle" mogelijk is, symptoombestrijding is, is het wel effectief, zo blijkt uit onderzoek. De bewegingsvrijheid van vrouwen wordt vergroot.

Het project van Vrouwen Bouwen en Wonen valt uiteen in twee fasen. De eerste fase, die inmiddels is afgerond, betreft een bundeling van kennis en materiaal, alsmede een inventarisatie en omschrijving van groepen die met dit onderwerp bezig zijn. Op basis hiervan is een thema-map uitgegeven en een studiedag georganiseerd, gericht op de uitwisseling van informatie tussen de verschillende groepen en een bespreking van de onderzoeksresultaten.

Op de studiedag zijn werkgroepen gestart t.b.v. de tweede fase:

1. Organisatie van een Open Dag in april '86.
2. Voorbereiding boek "Veiligheid buitenshuis voor vrouwen".
3. Plaatselijke werkgroepen. Binnen de grote steden Amsterdam, Utrecht, Den Haag, Rotterdam, Nijmegen worden groepen opgezet of wordt aansluiting gezocht bij reeds bestaande overleg-groepen.
4. Het maken van een checklist t.b.v. het beoordelen van groot- en kleinschalige plannen op het punt van veiligheid, (bestemmingsplannen t/m verbouwings- en renovatieplannen).

De deelname aan deze werkgroepen staat nog open voor geïnteresseerden.

Meer informatie en opgave bij de Stichting Vrouwen Bouwen en Wonen, Weena 756, 3014 DA Rotterdam, tel. 010-116250 of bij Buro Zijaanzicht, Postbus 511, 6700 AM Wageningen, tel. 08370-11894.

DOE-HET-ZELF-STRAATMEUBILAIR

Eind mei is in Amsterdam het eerste Doe-het-zelf-straatmeubel onthuld als uitvloeisel van een prijsvraag die Stop de Kindermoord in 1984 uitschreef om het bedenken van originele straatmeubelen aan te moedigen. Er werden toen twee prijzen toegekend: aan Karina Benraad voor haar KUBUS en aan Hans Witting voor zijn APPEL. Op basis van de Kubus (een vorm van systeembouw met zelfmaak betonnen blokken, waar balken aan bevestigd worden) is inmiddels bij de Batjanschool in Amsterdam het "zeilschip" gebouwd. De Appel (een constructie van twee grote platen watervast multiplex in de vorm van een tafel + klimrek) krijgt binnenkort een plaatsje in de omgeving van het kinderdagverblijf Borgheem in de Amsterdamse Kinkerbuurt.

Op basis van de Kubus kunnen behalve een zeilschip ook andere speelobjecten voor kinderen gemaakt worden. Drie andere voorbeelden - een Bushaltehuisje, een Uitkijktorentje en een Zandbak - zijn met het Zeilschip en de Appel verwerkt in een tekeningenmap voor Doe-het-zelvers. Door het gewicht van de kubussen zijn de objecten zeer stabiel, er hoeft geen grondwerk gedaan te worden. De kubussen kunnen bovenop het wegdek geplaatst worden.

De map bevat de werkbeschrijvingen, een boodschappenlijstje en de aanbeveling aan bewonersgroepen om voor alle zekerheid even vooraf met de gemeente te overleggen.

Te bestellen bij STOP de KINDERMOORD
Keizersgracht 116-2, 1015 CW Amsterdam,
tel. 020-259251.

REAGEREN OP RACISME

Op welke manieren kan je als welzijnswerk(st)er of vrijwillig(st)er reageren op racistische opmerkingen om je heen en wat is de effectiviteit daarvan?

Deze vraag stond centraal in een aantal proeftrainingen voor werkers van Rotterdamse instellingen, organisaties en comitees die intensief in de wijken actief met Nederlanders en buitenlanders op welzijnsgebied. De proeftrainingen werden in februari/maart 1984 gehouden als onderdeel van een project om een trainingsvorm en -inhoud te ontwikkelen die bruikbaar zou zijn voor andere Rotterdamse instellingen en wijken. De deelnemers zouden vervolgens zelf als wijktrainer voor een ruimere groep in de eigen wijk trainingen/scholingen kunnen geven, wat tevens weer materiaal zou opleveren voor een werkboek "wijkwelzijnswerk en racisme". Het initiatief voor het project werd genomen door zes stedelijke (begeleidings)organisaties in Rotterdam, die de trainingen wilden houden voor hun achterban: een heterogene groep van opbouwwerkers, club- en buurt-huiswerkers, vrijwilligers in instellingen en (anti-racisme) wijkcomitees, bestuursleden van zelforganisaties, kerkelijk-gelieerde vrijwilligers en pastoraal werkers.

De doelstellingen van het project bleken niet haalbaar. Hoewel de proeftrainingen zeker hun doorwerking hebben gehad in de Rotterdamse wijken, is het niet gelukt om een uniform trainingsmodel te ontwikkelen. Ook voor het werkboek bleek nog niet voldoende afgewogen materiaal uit de wijken voorhanden.

Wel is er nu een verslag verschenen van de (zeer intensieve) voorbereiding van de proeftrainingen, de proeftrainingen zelf en de evaluatie door deelnemers en trainers, getiteld: "Reageren op racisme; binnenlanders en buitenlanders in Rotterdamse wijken en buurten".

Avontuur

Jan Mulder en Leida Schuringa, die de eindredactie van het verslag voerden, merken in een voorwoord op dat het een verslag van een avontuur is. Het verslag doorbladerend en lezend, beleef je dat een beetje mee. Het biedt zeker aanknopingspunten voor anderen die een training willen verzorgen of zelf een antwoord willen geven op de vraag "Hoe reageer ik op vormen van alledaags racisme".

Racisme is een beladen woord. Het roept een verwarrende brij van associaties op. Hoe kan racisme worden begrepen? Wat is het eigenlijk en wat is het niet? In wat onderscheidt racisme zich van bijv. discriminatie, van vreemdelingenangst? De gesprekken die de voorbereidingsgroep hierover voerde, waren emotioneel en verwarrend.

Wat is racisme eigenlijk?

Is racisme een sociaal-politiek probleem: een samenhangende ideologie die wordt aangehangen door bepaalde mensen, groepen of landen en is gebaseerd op de mindere kwaliteit van een ander ras? Dan kies je, als je racisme wilt bestrijden, voor het maken van een maatschappelijke analyse waarin je ook ontwikkelingen als de economische crisis en het dekoloniatieproces betreft. Op grond van zo'n analyse kun je als instellingen en werkers zoeken naar mogelijkheden van concreet handelen, naar strategieën die effectief zijn en naar coalities van samenwerking.

Of zie je racisme als een maatschappelijk en "wit" probleem, dat onlosmakelijk verbonden is met ons koloniale verleden en is verweven met onze Westerse cultuur? In deze optiek is racisme verankerd in het politieke denken en in de wijze waarop onze maatschappij is gestructureerd. Maar het zit evenzeer in de ideologie, de cultuur van de samenleving: in schoolboekjes, Sinterklaas. Naast dit institutionele en ideologische

racisme, is er ook het georganiseerde racisme, zoals in de gedaante van de Centruumpartij. Als je als wit mens racisme wilt bestrijden, zal je aan al deze drie vormen aandacht moeten besteden en onder andere door zelf-confrontatie moeten leren reageren op situaties waarin je tegen racisme aanloopt.

Deze twee benaderingen - die eigenlijk pas na afloop van de trainingen enigszins helder konden worden geformuleerd - hebben i.p.v. elkaar aan te vullen nogal polariserend doorgewerkt. Ook verschillen in opvattingen over "hoe mensen leren", bijv. de waarde die wordt toegekend aan "ervaringsleren", werkten door in de trainingen. In de ene training werd vooral met kennis-overdracht gewerkt, in de andere lag het accent meer op het zelf-actief-leren via opdrachten en spelvormen.

De verschillende trainingsmodellen en -inhouden, gecombineerd met de verschillen in achtergrond, houding, kennis, ervaring en verwachtingen van de deelnemers hebben dus niet geleid tot één trainingsmodel.

Als er iets geleerd kan worden van de trainingen, is het wel dat de werkelijkheid gecompliceerd is en de praktijk van het wijkwelzijnswerk veelvormig. De vraag wat het wijkwelzijnswerk kan bieden aan antwoorden, daden, maatregelen, inzichten en organisatievormen om te helpen bij het tegengaan van zich verhardende verhoudingen tussen (etnische) bevolkingsgroepen laat zich niet vangen in één model, één oplossing. En ook op de meer beperkte vraag "Hoe reageer ik op racisme" is geen eenduidig antwoord mogelijk.

Nuchtere werkvragen

Anderzijds blijkt uit het verslag dat het soms de kleine dingen zijn die het doen en dat de verwarrende brij van associaties die door het woord racisme wordt opgeroepen, kan worden teruggebracht tot nuchtere werkvragen over houding, methodiek, organisatie, beleid van de instelling, over vaardigheden in groepswerk, conflictbeheersing, organisatie van belangen, onderzoek, enz.

Ter illustratie: in de trainingen is bijvoorbeeld met behulp van bepaalde spelvormen onderzocht wat de effectiviteit is van verschillende reacties op racistische opmerkingen. Leida Schuringa destilleerde hier achteraf vijf reactiepatronen uit, waar ze de mogelijke effecten van aangeeft: 1. argumenteren (helpt vaak niet), 2. doorvragen (heeft meer effect), 3. ingaan op de achterliggende problemen (is belangrijk), 4. beschuldigende felheid (werk averechts), 5. eigen emoties verwoorden (werkt positief). Een voorbeeld van doorvragen: een werker wordt geconfronteerd met het bekende op het balkon geslachte schaap. Dat was bij de burens gebeurd, werd gezegd. De werker zei: "Nou dan gaan we samen naar die mensen toe". "Nee, nee, het waren de burens van mijn broer". "Best, dan gaan we daarheen". "Nee, nee, ik heb het gehoord..." Een ander voorbeeld: op een bijeenkomst van buurtvrouwen wordt er gepraat over de onveiligheid 's avonds op straat. Ja dat komt door al die buitenlanders, wordt gezegd. De werkster vraagt dan naar hun eigen ervaringen met handastelijkheden op straat. Het blijkt dat daar vnl. Nederlandse mannen bij betrokken waren geweest. Dat gaf een schokeffect. Tegenstrijdigheden die verwarrend zijn, maar tegelijkertijd aangrijpingspunten bieden om mensen aan het denken te zetten.

Het verslag is verkrijgbaar bij de Vereniging Club- en Buurthuiswerk, Aelbrechtsskade 100, 3032 JC Rotterdam. Het kost fl. 5,-, excl. porto. Bij bestelling vermelden: 'reageren op racisme'.

OMGAAN MET VORMEN VAN RACISME OP BUURTNIVEAU

Akademie de Horst organiseert in samenwerking met de sectie opbouwwerkers van de Nederlandse Organisatie van Welzijnswerkers (NOW) een post-HBO cursus over racisme.

Het gaat bij deze cursus om signalering en aanpak. Door het analyseren van (eigen) concrete situaties wordt de cursist geleerd onderscheid te maken in vormen van racisme. Het uiteindelijke doel van de cursus is te komen tot een handelingsstrategie, benaderd vanuit de positie van de in de buurt werkende beroepskracht.

De cursus is bedoeld voor werkers met een HBO-opleiding, die vanuit de beroepspraktijk te maken krijgen met deze problematiek. Bij de inschrijving zal op deze criteria worden geselecteerd.

De cursus start zowel op 25 september als op 12 februari. Iedere cursus beslaat 6 woensdagen van 14.00 tot 22.00 uur en wordt gegeven in het gebouw van Akademie de Horst in Driebergen. De deelnamekosten zijn voor leden van de NOW f 245,— en voor overigen f 295,—.

Schriftelijke aanmelding bij Akademie de Horst, Postbus 121, 3970 AC Driebergen, t.a.v. Jef Helmer. Een uitvoerig programma, plus een inschrijfformulier wordt dan toegezonden.

ORIËNTATIECURSUS BUURTECONOMIE IN AMSTERDAM-NOORD

Amsterdam-Noord gaat voor het eigen woon- en werkgebied een cursus buurteconomie houden: "Zicht op Noord". De cursus wordt georganiseerd in samenwerking met de Stichting Wijkopbouw Amsterdam, die in het voorjaar is gestart met stedelijke cursussen buurteconomie onder de titel: "Amsterdam doet 't".

Noord wilde een eigen cursus omdat dan veel meer kan worden ingegaan op het eigen woon- en werkgebied en op problemen die specifiek voor Noord gelden als:

- werkloosheid ten gevolge van de afbraak van de scheepsbouw
- het verdwijnen van buurtwinkels
- de hoge jeugdwerkloosheid.

Ook is het de bedoeling in te gaan op reeds bestaande en in ontwikkeling zijnde projecten, zoals Noord aan het werk, de Coöp. Ver. Badhuis/wasserette Tuindorp Oostzaan en de Milieubrigade en kringloopcentrum.

De cursus staat open voor mensen die ideeën hebben over hoe ze in de eigen buurt aan de slag willen om lastenverlichting/behoud van voorzieningen te bereiken, voor beroepskrachten en vrijwilligers die te maken hebben met wijkopbouw en voor diegenen die vanuit politiek, kerk en maatschappelijk leven interesse hebben voor de leefbaarheid van buurten en wijken in Amsterdam-Noord.

"Zicht op Noord" omvat vier avonden, te beginnen op 29 september; de kosten van de cursus bedragen fl. 25,- (incl. twee documentatiemappen).

Inlichtingen bij Arnold van Dam, p/a Wijkopbouworgaan Midden-Noord, tel. 020-360797 of bij Greet Hettinga, tel. 020-269077.

RUIMTE VOOR VERNIEUWEND WONEN
bijeenkomsten

Op vele plaatsen binnen en buiten Nederland wordt momenteel gewerkt aan projecten die tot doel hebben, andere vormen van samen leven en wonen te realiseren, wonen en werken te integreren, gedeeltelijke zelfvoorziening tot stand te brengen en/of op verantwoorde wijze om te gaan met energie en milieu.

Op vrijdag 13 september wordt over dergelijke projecten een conferentie gehouden in de woonwerkgemeenschap Middenland te Biddinghuizen, Oostelijk Flevoland. Doel van deze conferentie is het verduidelijken van de problemen, knelpunten en randvoorwaarden waarmee de initiatiefnemers van de projecten te maken hebben. Daartoe worden deze initiatiefnemers in contact gebracht met elkaar en met vertegenwoordigers van overheid en beleid, mogelijke geldverstrekkers en belangstellenden uit verschillende vakgebieden.

Het ochtendprogramma bestaat uit korte lezingen en een tentoonstelling ter kennismaking met een aantal projecten, waaronder Sterstaete, Vernieuwend Wonen Maastricht, Woonkollektief Purmerend en MW2 (Mens- en Milieu- vriendelijk Wonen en Werken). 's Middags zullen de problemen van beleidszijde worden belicht en zal in groepen worden gediscussieerd over mogelijke oplossingen. De uitkomsten van de conferentie zullen worden omgezet in aanbevelingen voor beleidsinstanties.

De conferentie wordt georganiseerd door de Stichting MW2, Werkgroep 2000 en het RIW-instituut voor Volkshuisvestingsonderzoek. Deelname (inclusief lunch, conferentiemap en verslagboek) kost f 125,-. Voor een beperkt aantal deelnemers is eventueel reductie mogelijk. De conferentiefolder is verkrijgbaar bij Werkgroep 2000, postbus 2000, 3800 AA Amersfoort. Geïnteresseerden die verhinderd zijn, kunnen tijdens de Open Dag die op zaterdag 14 september in Middenland gehouden wordt, alsnog de tentoonstelling bezichtigen en met de woonwerkgemeenschap kennis maken.

Inlichtingen bij WG 2000, tel. 033-724224 of bij Greet Hettinga, tel. 020-269077

BEWONERSGROEPEN, VERANDERINGSKRACHT OF LEGITIMATIEKADER?

Dat was de titel van een middag vol video en discussie op 7 juni in het Utrechtse RASA-gebouw. Ca. 200 aanwezigen waren getuige van de officiële première van drie korte videofilms voor bewonersgroepen. Daartussenin waren er twee forums met discussie.

De video's

De video-films, gespeeld door leden van Utrechtse bewonersgroepen, zijn bedoeld voor scholingssituaties of interne discussies van bewonersgroepen.

De eerste film: "Maar er moet toch iets gebeuren": een bewonerscommissie houdt een enquête over achterstallig onderhoud. Een gedeelte van die enquête komt in beeld. In de zaal veel hilariteit over de potige enqueteur en de kauwgomkauwende enqueteur. En dan de vraag voor het filmcomitee: wat doen we met de andere punten dan achterstallig onderhoud die uit de enquête gekomen zijn, zoals huurproblemen, verkeersoverlast. Moet het comitee die oppakken, kan het dat aan qua menskracht, of moeten mensen ook maar eens zelf dingen aanpakken. Zoals één van de comiteeleden uit de film zegt: "we hoeven ze toch niet het brood in de mond voor

informatie

te kauwen". Het comitee uit de film komt er niet uit. Voor groepen die de film bekijken ligt er de reële vraag: wat zouden wij doen in zo'n geval?

De tweede film: De voorzitter van een bewonerscomitee wordt opgebeld door de woningbouwvereniging met een uitnodiging voor een gesprek. Hij gaat samen met de secretaris van het comitee. De andere comiteeleden worden de volgende vergadering geconfronteerd met het verslag van het gesprek. Dat levert verhitte discussies op: waarom zijn de andere comiteeleden niet bij het gesprek betrokken: zoiets doe je toch samen, versus "Vertrouwen jullie ons niet meer?" Dat is dan ook de titel van deze tweede film.

De derde film die ook veel hilariteit opriep: "Zo bereik je iets!?" Een comitee krijgt lucht van nieuwe contingenteringen, en van het terugbrengen van het aantal nieuw te bouwen woningen in de buurt. Zij willen de betrokken wethouders ter verantwoording roepen. Ga je als comitee en masse, zonder voorafgaande afspraak; of maak je met twee vertegenwoordigers netjes een afspraak; welke strategie levert wat op?

Aan een aantal aanwezigen is gevraagd wat zij van de films vonden. De meesten vonden de films zeer herkenbaar, zij zagen de discussies in hun eigen comitee zo voor zich. Vooral de eerste en derde film werden zeer op prijs gesteld. "Hier en daar wel wat gechargeerd, maar dat is juist wel duidelijk, en ook wel erg komisch."

De forums

Waar de video-films als onderwerp hebben de vraag hoe je je als bewonerscomitee opstelt opstelt naar de buurt, de woningbouwvereniging, en de gemeente, heeft deze vraag ook veel te maken met de (al dan niet structurele) positie die bewonersgroepen tegenwoordig innemen in het stadsvernieuingsproces, en in andere zaken rond wonen en beheer van woningen en woonomgeving. In de forums stonden dan ook vragen rondom deze positie van bewonersgroepen centraal.

In het eerste forum, waarin zitting hadden dhr. W. Beck (Instituut voor de Wetenschap der Andragogie, Universiteit van Amsterdam), dhr. M. Snel (Werkplaats Opbouwwerk Noord Nederland), en dhr. J. van der Moolen (Nationale Woningraad) was de centrale vraagstelling: welke positie hebben bewonersgroepen tegenwoordig, en welke vaardigheden zijn nodig om deze positie in te kunnen nemen.

Een greep uit de standpunten van de forumleden:

W. Beck stelde dat het verschil tussen de 70-er en de 80-er jaren ligt in de nu veel hechtere vervlechting van bewonersgroepen met overheid en woningbouwverenigingen. Dat heeft zijn voordelen, maar houdt ook het gevaar in dat bewonersgroepen ingebed worden in werkritmes van overheden, dat er een procedurele zuigkracht ontstaat. Van bewonersgroepen worden - mede door deze vervlochtenheid - vaardigheden verwacht op bijna alle terreinen: van tactische kennis tot en met politieke strategieën.

M. Snel: Tegenwoordig is er een veelheid aan inspraakregelingen. Weliswaar houden deze een verbetering in van de positie van bewonersgroepen, maar je moet niet de fout maken te verwachten dat betere regelgevingen ook garant staan voor inhoudelijk betere beslissingen. Inhoudelijk voor bewoners betere beslissingen bereik je alleen als je als bewonersgroep sterk genoeg bent om gebruik te maken van die regelgevingen. Dat veronderstelt erg veel vaardigheden. Waar een waarschuwing op zijn plaats is: te zeer streven naar allerlei vaardigheden kan ook een keurslijf worden.

J. v.d. Moolen: De positie van bewonersgroepen is duidelijk verbeterd. Alleen de positieverbetering van bewonersgroepen in de stadsvernieuwing is erg snel gegaan in vergelijking met bijvoorbeeld de positie van bewoners in beheers(vraagstukken). Bewonersgroepen hebben recht op een

aantal deskundigheden. Waarbij de puur technische vaardigheden overigens net zo goed bij de woningbouwverenigingen en de gemeente kunnen blijven. Probleem is wel dat er voor vaardigheden en faciliteiten geld nodig is. Is dat er wel, gezien het feit dat bijv. algemene bedrijfsreserves van woningbouwverenigingen zienderogen achteruit gaat?

De discussie met dit forum spitse zich toe op de vraag: "Hoe kun je, gezien de inschatting dat de huidige verstatelijking niet terug te draaien is, je toch onttrekken aan invloeden van institutionalisering; hoe kun je de vraag "veranderingskracht of legitimatiekader" omdraaien in de vraag "veranderingskracht door legitimatiekader". Want dat je als bewonersgroep legitimatiekader bent, is waar; een legitimatiekader zelfs dat de overheid nodig heeft. Daar zou je gebruik van kunnen maken. Decentralisatie, als reproductie van een bestaand systeem op een lager niveau is op zich geen garantie daarvoor. Aanvullende eisen moeten gesteld worden, bijvoorbeeld vragen naar agenderingsrecht (wie bepaalt de agenda: wordt de agenda van bewoners bepaald door ambtenaren of andersom, vragen naar bereikbaarheid van ambtenaren.

Het tweede forum bestond uit L. Bobben (Nederlands Verbond van Huurders), dhr. de Pree (volkshuisvestingsspecialist voor de PvdA in de Tweede Kamer), en dhr. C. Rottier (Samenwerkende Utrechtse Wijk- en Actiecomitees), evenals het eerste forum onder voorzitterschap van mw. M. van der Werf (NCDB). Zij bogen zich over de vraag wat decentralisatie voor gevolgen heeft voor bewonersgroepen.

Veel verschillende geluiden hier:

De inschatting van dhr. L. Bobben was dat de macht van huurders afneemt: de huur is sluitpost geworden; overleg met huurders idem dito. Decentralisatie heeft de positie van bewonersgroepen nog verzwakt. Het oude elan werkt niet meer. Nieuwe wegen zijn nodig. Sterkere, vakbondsachtige organisatievormen zijn nodig wil je als huurders nog iets afdwingen. Dhr. De Pree daarentegen stelde dat de positie van bewonersgroepen in de afgelopen 10 jaar juist aanzienlijk verbeterd is, onder andere dankzij de decentralisatie. Weliswaar is de combinatie decentralisatie - bezuinigingen niet altijd terecht (zeker waar er naar zijn idee op dit moment teveel bezuinigd wordt), maar daarmee is decentralisatie op zich nog wel goed. Helaas is de onlangs verschenen nota "de woonconsument" maar een slap aftreksel van wat er ooit mee bedoeld was. De verworven positie van bewoners had daarin meegenomen moeten worden, maar dat is niet gebeurd. Dhr. C. Rottier zette daar een praktijkverhaal tegenover: wat betekent de decentralisatie in het Utrechtse. Met een stevige beschuldiging aan het adres van de gemeente Utrecht beoogde hij dat decentralisatie aan bewoners niets nieuws oplevert, integendeel zelfs.

Duidelijke standpunten, hetgeen het de zaal makkelijk maakte om er in een discussie op in te gaan. De discussie met een aanwezige Utrechtse wethouder duurde zelfs voort tot ver in de borreltijd.

De middag was georganiseerd door het NCDB. Binnenkort kan een verslag van de middag daar besteld worden. Ook groepen die de video's (inclusief handleiding voor de discussie) willen gebruiken, kunnen die bij het NCDB huren.

Little Dieren, NCDB, Singel 311,
Amsterdam, tel. 020-245265

INFORMATIE

- Kommentaar op huurbeleid	18-3	- Stadsvernieuwing hebben wij geleerd van die lastige opbouwwerkers	22-4
- Verdeelsleutel stadsvernieuwingsfonds	18-3	- Decentralisatie volkshuisvesting	22-4
- Meten van achterstand	18-3	- Korporaties en de decentralisatie	22-4
- Apart leerspoor opbouwwerk bij de Horst	18-4	- Onderhoud en beheer	22-5
- Videofilm over woonwagen "werk"	18-4	- Exploitatie van naoorlogse woningen	22-7
- Afwachten of afdwingen	18-5	- Bewonersplannen stadsvernieuwing	22-9
- Brochure over financiering	18-5	- Gifproject	22-17
- Experimenten Volkshuisvesting	18-5	- Geen Baan (film over vrijwilligerswerk)	22-17
- Steun van het Europees Sociaal fonds	18-6	- Bodemverontreiniging: word je niet ziek, dan word je er wel gek van	22-18
- Decentralisatie Rijks-taken	18-6	- Kursus micro-computers en opbouwwerk	22-20
- Werkprogramma 1984 de Bres	18-7	- Bewoners-subsidies stadsvernieuwing	22-31
- Opbouwwerk en werkgelegenheid	18-13	- Wijziging besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden soc. cultureel werk	22-31
- Manifestatie anders wonen	18-14	- Opbouwwerk in ontwerp-welzijnswet	24-3
- Woongroepwinkel	18-17	- Wettelijk kader voor werken met behoud van uitkering	24-3
- Natuur in de stedelijke omgeving	18-25	- Arbeidsvoorzieningsmaatregelen	24-5
- Stickers, stokpaardjes en standpunten	18-26	- Het milieu als werkgever	24-6
- Ronselpraktijken in Rotterdamse wijken	20-3	- Werknemerszelfbestuur in beginnende bedrijven	24-7
- Nieuwbouw in stadsvernieuwingsgebieden	20-3	- Bedrijfskundewinkel T.H. Eindhoven	24-8
- Forum voor stedelijke vernieuwing	20-4	- De starter een couveuse-ondernemer?	24-8
- Opbouwwerk Veenendaal op de wip	20-5	- Regio profiteert mee van sukses spaar- en voorschotbank	24-13
- Problemen rond gesplitst eigendom	20-6	- Een miljoen voor kleine kernen	24-14
- Video over zitting huurkommissie	20-6	- Werkgelegenheid in Schiedam	24-17
- Diaseries Stop de kindermoord	20-7	- Bezigheden buitenshuis hebbende	24-17
- Boni-vereniging in Rotterdam	20-8	- Diaserie "Eigen Werk"	24-17
- Stimulans voor werkgelegenheid	20-8	- Partikuliere woningverbetering in kollektief beheer	24-19
- Uitwisseling hulpmiddelen opbouwwerk	20-25	- Stedelijke stichting voor achterstallig onderhoud	24-20
- Praktische informatie voor initiatiefgroepen	20-25	- Inpraak Bulletin Ruimtelijke ordening	24-20
- Handleiding opbouwwerk	20-26	- Voortgezette studie in Engeland	24-26

 Het eerste getal verwijst naar het nummer van M.O., het tweede naar het paginanummer.

- Herstructurering landelijke welzijnsorganisaties	24-26
- Films over uitkeringsgerechtigden	24-27
- Anti-discriminatie-materiaal	24-27
- Energiebesparing en werkgelegenheid	24-28
- Miljoen werklozen is er al lang	26-3
- WVC-begroting	26-3
- Bewonersorganisaties in Rotterdam	26-10
- Zelfhulp grenzeloos	26-11
- Opbouwwerk en gezondheidszorg	26-12
- Stadsvernieuwingprijs Zuid-Holland	26-13
- Verkeersleefbaarheid	26-15
- Opbouwwerk stimulator Energiebesparing	26-20
- Kursus Stadsvernieuwing	26-23
- Theater voor bewonersgroepen	26-39
- Simulatiespel Krimp	28-3
- Informatiecampagne Opbouwwerk	28-6
- Aktie voor werkgelegenheid in kleine dorpen	28-8
- Wetsontwerp onderwijsvoorrangsbeleid ingediend	28-9
- Basis educatie bij WVC laten	28-21
- Groepswonen voor ouderen	28-21

OPINIE

- Het Masochistisch mechanisme	18-9
- Lubbers leert... langzaam	18-9
- Kamerbehandeling rijksplan SCW	18-9
- Welzijnscomponent onderwijsvoorrang komt uit de verf	20-9
- Huilend Beton, leerzame beschrijving van morgen	20-10
- Hoe dan, Brinkman	26-9
- De deelraad heeft het ook een beetje	28-11
- Valse bescheidenheid	28-11

ONDERZOEK EN STUDIE

- Opbouwwerk in Noord-Nederland op de keper beschouwd	20-30
- De vrouw achter de WAO-er	20-32
- Jong en Werkloos	24-30
- Moedergezinnen in de Bijstand	24-31
- De "schemerzone" onderzocht	26-35
- De opbouwwerkformatie anno 1984	28-18
- De gemeente: heer in het verkeer	28-33
- Kachels: waardering en gebruik	28-37

BEWONERSORGANISATIE

- Een week uit het leven van een bijstandsmoeder	22-33
--	-------

TIJDSCHRIFT-THEMA

- Deregulering - de risikomaatschappij	18-23
- Zorghuis centraal op de dag van de verpleging	22-25
- Wisselwerk en "tit for tat": Ruilhandel in kennis en werk	24-9
- Kijk op Europese stadsvernieuwing	26-33
- Participatie van patiënten/konsumenten in de gezondheidszorg	28-29

PUBLIKATIES

- Buurteconomie in de Praktijkreeks	18-11
- Buurteconomie bespreking	18-27
- Opbouwwerk/minderheden	18-28
- Opbouwwerk in Noord-Nederland op de keper beschouwd	18-29
- Vrouwen en Opbouw-/buurtwerk	18-30
- Scholingsmap bewonersorganisaties	18-30
- Vreemdelingenhaat in de wijk: wat doe je er tegen	18-31
- Meerwerk	18-31

- Milieubesparend huis- houden	18-31
- Antifascistische strijd en buurtwerk	18-32
- Jaarverslag BIB 1983	18-32
- Vlaamse handleiding voor opzet van opbouwwerk- projecten	18-33
- Interkultureel onderwijs	20-32
- Jaarboek stadsvernieuwing	20-32
- Kijk op Europese stads- vernieuwing	20-32
- Operatie werkplan 1984	20-34
- Wonen - werken - milieu	20-35
- Energiezuinige nieuwbouw van kleine woningen	20-36
- Kleinschalige werkgele- genheid in kleine kernen	20-37
- Vrouwen en de bijstand	20-37
- Woonlastenakties, hoe doe je dat?	22-13
- Tot 13,5% Velsense huis- houdens verkeren in finan- ciële problemen	22-13
- Belangenbehartiging en scholing	22-16
- Nieuwe delen in de WONN serie "Werk"	22-16
- Producties "vrouwen, wonen, werken"	24-15
- Boekje over vrouwen- drijven	24-15
- Eigen baas bij het maken van plannen	24-16
- Bouwen voor de buurt	24-18
- Zelfbeheer in kooperaties	24-18
- Woningcorporatie, bondge- noot en tegenstander	26-14
- Subsidie in bedrijfsleven	26-14
- Onderzoeksverslag multi- etnisch samenleven	26-19
- Stimulering van bedrij- vigheid en werkgelegen- heid	26-28
- Keuzen in het gekoördi- neerd bejaardenwerk	26-28
- Brochure welzijnswerk en jonge immigranten	26-29
- In eigen handen	26-30
- Maak werkloosheidsgelden produktief	26-37
- Nieuw licht op wonen	26-38
- Brochure voor huurders	26-38
- Hoe het er in groepen aan toegaat	26-39
- Idealisten in zaken	28-28
- Huursubsidie: wie dokt voor het jongerenwoon- recht	28-28

BIJBEENKOMSTEN

- Nederlandse organisatie voor bescherming rechten van het kind	18-7
- Mobiliteit en verkeers- veiligheid	18-8
- Automobilititeit = anti- mobilititeit	18-8
- Lokale economie en werk- gelegenheid voor vrouwen	18-13
- Wonen 1984: op zoek naar autonomie en verbondheid	18-16
- Ruimte voor woongroepen	18-16
- Informatie-avonden mw2	18-17
- Studiekonferentie onder- wijsvoorrang	20-17
- Bedrijven in stedelijk gebied	20-17
- Nieuw licht op wonen	20-18
- Werkgelegenheid voor vrouwen	20-18
- Kreatief bezuinigen op het welzijnserk	20-19
- Praktijkkurussen over energie	20-19
- Studiedagen voor vrouwen over "macht"	22-14
- Trainingen management en teamontwikkeling	22-14
- Werken in kooperatie	22-14
- Kursus "werken met micro-computer	22-15
- Werkgelegenheid in de tijdsbestedingsindustrie	24-4
- Studiedag en publikaties over lokale initiatieven	24-4
- Werkbijeenkomsten bewonersscholingen	24-25
- Konferentie stads- nieuwing	24-25
- Grote mond en 'n eigen wil	24-26
- De elektronische wel- zijnswerker	26-17
- Ondersteuning vrouwen in de WAO/AAW	26-18
- Leven op (achter)stand	26-18
- Adviesweekend voor be- ginnende ondernemers	26-19
- PAO-cursus strategie- ontwikkeling en onder- handelen	28-3
- Vrouwen, positie en macht	28-3
- Baas over de computer	28-4

WERK IN UITVOERING

- Beeld van de opbouwwerkpraktijk 18-34
- Gemeenschapszaak Swifterband: Plan voor werk 20-20
- Wijkeconomie als sociaal proces 20-22
- Bedrijfsadvisering kleinschalig ondernemen 20-23
- Huishoudelijke- en konsumentenvoorlichting: een experimenteel opbouwwerkproject in Heerenveen 28-13

WETGEVING EN RECHTSPRAKTIJK

- Wetgeving en rechtspraak: nieuwe rubriek in M.O. 22-10
- Een wettelijke basis voor de inspraak 22-10
- Praktijkvoorbeeld: De Oosterbuurt 24-23
- Sloop en krotopruijing: "dringend eigen gebruik" 26-31
- Onderhouds kort-gedingen met medewerking van Bouw en Woningtoezicht 28-23

WERKVERBANDEN

- Vergadering Raad van aangeslotenen 18-19 26-23
- Beïnvloeding van lokale besluitvormingsmechanismen 18-18
- Onderwijsvoorrang in het V.O. 18-18 20-15
- Praktijk automatiseren gaat door 18-20
- M.O. themanummer W.A.O. 18-21 ←
- Fusieperikelen 18-21
- Perspektieven oude wijken 18-22 20-13
- Voorrang in ontwikkeling 20-12
- Bestuur Platform: afscheid Mathias Hautvast 20-16 ←
- Werkloosheid in oude stadswijken 22-22
- Meederheden/minderheden 22-22
- Loonvormende werkprojecten 22-23
- Informatie automatiseringsproject van start 22-24
- Bekostiging onderwijsvoorrangsgebieden 24-21

- Tussentijdse evaluatie WAO-platforms erg positief 24-22
- Opbouwwerk partner in experimenten huishoudelijke en konsumentenvoorlichting 26-4 ←
- Studiedagen over het probleem cumulatie gebiedenbeleid 26-5
- Informatienetwerk krijgt geleidelijk vorm 26-6
- Wat moet de school met jeugdwerkloosheid 26-7
- Werkkonferentie economische initiatieven 26-8
- Opbouwwerk bepleit eigen landelijk instituut 26-25
- Kondities voor werkgelegenheidsinitiatieven 26-24
- Komende themanummers M.O. 28-24
- Toerustingsstructuur onderwijsvoorrang 28-25
- Onderwijsvoorrangsgebieden en coördinatie 28-25
- Uitwisselen van hulpmiddelen 28-27 ←

THEMANUMMERS

- Trends'84 over wonen/werken/minderheden nummer 17
- Regionale Platforms arbeidsongeschiktenorganisaties nummer 19
- Wetgeving en rechtspraak rond woonvraagstukken nummer 21
- Onderwijs in ontwikkeling nummer 23
- Minderheden/meerderheid nummer 25
- Economische initiatieven nummer 27

HSA001000034
34
Tijdschriften MO

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

ISSN:
0168-06SX

M.O. verschijnt tenminste 10 maal per jaar: zes gewone en 4 themanummers. Een abonnement kost f. 30,-. Bij meer-abonnementen reductie op aanvraag. Losse nrs. f. 4,25, themanrs. f. 5,-, excl. porto.

Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
070 - 521354

Samenstelling: Greet Hettinga, Charlotte Krop
Wil van de Leur, Maarten Snel